

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
V., Személynök-utca 25. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat --- 05-28
Nyomda --- 98-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1886—1915
SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti
DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre --- 140 korona
Fél évre --- 70 korona
Negyed évre --- 35 korona

A magyar béke.

Nem tépjük meg a ruhánkat és nem hintünk hamut a fejünkre. Nem gyászolunk. Nem verjük a mellünket és nem meaculpázunk. A magyarság ártatlan volt a világegés felidézésében. Bűn nem terheli a lelkünk. És nem rogyunk össze, mint akit utólért s lesújtott a Végzet. A nagykövetek konferenciáját nem tévesztjük össze a Sorssal, számunkra a neuilly-i szerződésrongy: nem kinyilatkoztatás, a miniszterelnöki értekezlet döntése: nem ítélet és nem büntetés. Mi fölöttünk nem ítélt, csak a Felséges Uristen, minket nem büntethet csak a Seregek Ura, mi nem félünk, csak Tőle. Ő pedig kegyes szível tekint le reánk, mert ha nem így lenne, hogyan is maradhattunk volna meg ezer éven át a Kárpátok tövében, a négy folyó mentén? Hogyan is maradhattunk volna meg itt, ezen a földön, ütközőpontján a Keletnek és a Nyugatnak?

Megmaradtunk. És nem csak megmaradtunk, nemcsak feltartóztattuk mindazt a sok halálos csapást, amelyet a Kelet szánt a Nyugatnak, a kunokat, a bessenyőket, a tatárt, a pestist, a törököt, a bolsevizmust, de maroknyi nemzetünk ezeréves határaink között, amelyről Reclus, a nagy francia földrajztudós írja, hogy maga a nagy Természet szabta azokat egy állami szervezet méltó kereteiül, e határok között nagyszerű értékeket termelt és gazdagította velük a nyugati kultúrát. A magyarság iránt, amely feltartóztatta a törököt és ezzel félezer esztendővel hosszabbította meg a nyugati kultúra életét és uralmát, a magyar nemzet iránt való halából és véráldozatára való emlékeztetőül rendelte el a pápa, hogy a katolikus templomokban delente megkondítsák a harangokat. A nándorfehérvári győzelem emlékére a nagy Sayous és Thiers bennünket, magyarokat neveztek el a civilizáció, a nyugati kultúra védőbástyáinak. De nemcsak végvár voltunk, hanem temploma is a kulturának, dus földünkben nemcsak hasonlíthatatlan buza terem, de tündöklő lángelmék is virágba szökkentek a magyar humusból. Nemcsak István király, Nagy Lajos, Hunyady János, Korvin Mátyás sarjadt ebből a földből, de ez

az ország adta a világnak a protestantizmus, a szabad kutatás, a vallásszabadság nagyszerű bajnokait, Bocskay Istvánt, Bethlen Gábort, II. Rákóczi Györgyöt, Erdély fiait, a polgári liberalizmus senkihez sem hasonlítható tündöklő napját: Kossuth Lajost és akik kíséretében léptek fel: Eötvös József bárót, Deák Ferencet. A mi földünk szülötte a szabadság költője: Petőfi Sándor és a mélabus sztrégovai jegyző, Madách Imre, megálmódója Az ember tragédiájának, amelynek a világ irodalmában hasztalan keressük mását. A mi földünkben fakadt a Jókai Mór csodálatosan dus képzelme — vajjon kié vetekedhet véle? — és itt írta klasszikus nyugalma és tisztaságu verseit Nagyszalonta fia: Arany János. A magyarság adta a tudománynak Bólyai Farkašt és báró Eötvös Lórándot, Körösi Csoma Sándort és Vámbéry Ármint, Lóczy Lajost, Semmelweiss Ignácot, Goldzieher Ignácot, Marczali Henriket, Acsády Ignácot, Korányi Sándort és Gross Emilt, a művészetnek: Munkácsy Mihályt, Zichy Mihályt, Lotz Károlyt, Szinyei-Merse Pált, Katona Nándort, Magyar-Mannheimert, László Fülöpöt, Csók Istvánt, Rippl-Rónait, Mednyánszky László bárót, a muzsikának Liszt Ferencet, Joachim Józsefet, Goldmark Károlyt, Hubay Jenőt, Dohnányi Ernőt, Bartók Bélát és annyi mást.

Elmaradt és alacsonyrendű szomszédok között, dacolva ezer vésszel, vérezve ezer sebből élt ez az ország, lelkét tartotta a nemzeti öntudat és nagy történelmi hivatásának tragikus, de gyönyörű gondolata. És míg egyik kezében kardját tartotta, a másikkal vetett és aratott, lantot pengetett, könyvet írt, babonát oszlatott el, a tudományos megismerés útját vágta a nagy Ismeretlen szörnyüség országán át és magához ölelte fiait, akik között nem tett soha különbséget, akármilyen fajtaból eredtek, akármilyen hitet vallottak. Itt boldog hazára lelt az oláh s a ruthén, a szerb és a szlovák, a kálvinista s a zsidó. S akik fiait voltak valaha, nem tudják, nem akarják, nem fogják elfelejteni soha az édes magyar haza ölelését s hivei maradnak örökkön-örökké. Hiszen hívja máris hazáját keserves nanaszsal a Felvidék tótja s póruljárt svábjai Erdélynek, hívják a horvátok s kezdenek felocsudni mámorukból a Királyhágón tuli oláhok is. Még az oláh is kü-

Az EGYENLŐSÉG: az öntudatos magyar zsidók lapja.

lönb emberré lett Erdélyben, mint a saját pátriájában.

Szétszaggyatott magyarság összekivánczolásának a halálnál is erősebb érzésén megtörik a békerongy ezer zagyva s esztelen parancsa. Az isteni Gondviselés, a sorsunk, évszázados életközösség kalapácsolta egygyé, oszthatatlanná ezt az országot, nem lehet azt szétszaggyatni. Micsoda a neuilly-i béke ereje ama kötelék erejéhez képest, amelylyel az évszázadok fűtétek össze ennek a nemzetnek a fiait? Hol van az az erő, amely elszakíthatja kincses Kolozsvárt Budától, Kassa nemes városát Székesfehérvártól, Pozsonyt Temesvártól, Váradot Miskolctól? Nincsen olyan erő! Amíg a Vág északra nem folyik délről és a Maros nem keletre nyugatról, amíg a Kárpátok láncja ki nem fordul és a szívek végképp el nem felejtik ezt a szót: *hazánk!* addig minden polgára a nagy Magyarországnak, faji és felekezeti különbség nélkül, az agg úgy, mint a gyermek, az asszony csak úgy, mint a férfi, nem érezhet mást a békeszerződés parancsaival szemben, csak ezt: Nem! Nem! Soha! És nem fog megszűnni vágyakozni egyetlen percre sem a régi, az igazi, az Isteni Gondviselés által megteremtett, megőrzött és fenntartott Magyarország után. És ennek a nagy vágnak, ami ellenállhatna: nincs olyan erő s nincs olyan hatalom az egész világon!

Az Amerikában élő magyar zsidók akciót indítottak az itthoni nyomor leküzdésére.

A zsidóság ellen uton-utfélen hangoztatott vádak között nem egyszer emlegetik, hogy a zsidók csak addig tűntek magyar hazafiasságukkal, amíg érdekeik úgy kívánják, amint azonban állépték a magyar határt, már elfeledték hazájukat és hűtelenek lettek. Ez a vád éppen olyan kevésbé állhat meg, mint az a sok többi gyanúsítás, ami a zsidóságot most különösen sűrűen éri. A magyar zsidók soha nem vetemedtek hazaárulásra és a külföldön is mindig rendületlenül kitarították magyarságuk és magyar hazájuk mellett. Ezer és ezer esetet sorolhatnánk föl ennek a bizonyítására. Sok-sok zsidó külföldre kerülve szolgálta a magyarság érdekeit azzal, hogy magyar írók és költők műveit lefordították idegen nyelvekre.

A múltban történelknél azonban sokkal fontosabb, miként viselkednek az idegenbe szakadt magyar zsidók most. Magyarország soha olyan szomorú sorsban nem volt, mint ma. Ezredéves történelmében példátlanul áll a mai rettenetes összeomlás és még a mohácsi vész sem volt ilyen veszedelmes, amikor az ezeréves ország testéről a legdrágább részeket vagdossák le. Minden magyar embernek sikra kell szállania hazája érdekeiért, de különösen azoknak, akik külföldön, volt ellenségeink országában élnek és akiknek módjukban áll, hogy a velünk nem rokonszenvező közhangulatot megfordítsák.

Nagy szerepe lesz a külföldön élő magyarságnak az anyaország pénzügyi egyensúlyának biztosítása

körül is. Különösen az Amerikában élő magyarok segítő kezére várnak itthon. A korona és a dollár között ma olyan óriási a valutadifferencia, hogy az amerikai magyarság könnyűszerrel előteremtheti azokat az összegeket, amelyek nekünk szinte elérhetetlenül nagyok mulalkoznak. A magyarországi nyomor leküzdésére már megmozdultak az Amerikában élő magyarok és összehordozzák azt a sok dollárt, amiből a nyomorgóknak több kenyér, a csecsemőknek kelengye, a betegeknek tápláló élelem fakad. A nagy humanitárius munkában részt vesznek az Egyesült-Államokban élő magyar zsidók is. Az amerikai magyar zsidóegyesületek vetélkednek a többi egyesülettel, hogy minél többet gyűjtsenek.

Egyik Amerikában élő hazánkfia, Barabás (Schwarz) Ferenc Budapesten élő nővéreihez intézett leveléből értesül most az Egyenlőség az amerikai magyar zsidók jótékonyági levékenykedéséről. A levél szerint magában Chicagóban két mozgalom is indult meg az itthoni nyomor leküzdéséről. Az egyik az American Relief Committee For Hungarian Sufferers. Ebben a bizottságban egyesült valamennyi chicagói társadalmi kör, betegsegítő egyesület, munkásszövetség, jótékonyági intézmény, természetesen felekezeti különbség nélkül. A zsidóság két együletét a bizottságban Wollner Victor, Kraus L. S., Biss Olga és Gross Arminné képviselik, de azért a löbbi egyesület részéről is számos zsidót delegáltak a bizottságba, amiben semmi célzatosság nincs, mert az amerikai magyarok nem ismernek maguk között felekezeti különbségeket. Ez a bizottság a Hoover-féle akciót szolgálja és már eddig is igen jelentős szolgálásokat tett.

A másik akció arra irányul, — a levél szerint — hogy az amerikaiak részvételét keltse föl és buzdítsa adakozásra a magyar gyermekek érdekében. Ez az akció százezerszámra nyomat körleveleket, amelyek képeket tartalmaznak a megrázó budapesti nyomoruságról. Az egyik körlevélen egy budapesti gyermekkórházban készült felvételt látnunk. Egy ágyon három csenevész kis csecsemő látható, mind a három látott szájával tekint fölfelé. A kép aláírása:

Az éhségtől szenvednek a gyermekek a budapesti kórházakban.

Ez a mozgalom már eddig is számos előadást tartott a budapesti nyomorról. Velített képekkel illusztrálják az előadásokat, amelyek olyan hatásúak, hogy a nézőközönség sírvafakad. Ilyen előadások után ezerszámra gyűlnek össze a dollárok. Ez az akció már eddig is sokat jövedelmezett a magyar nyomor leküzdésére irányuló mozgalom javára. Milyen része van ebben az Amerikában élő magyar zsidóknak, talán eléggé bizonyítja, ha leközzöljük az akció végrehajtó-bizottságának névsorát. Ez pedig a következő:

S. Buchsbaum, Kalman Balogh, Ambros Benko, Mrs. Louis Bloom, Joseph Boehm, Mrs. Martin Chaney, Mrs. Louis Chase, Mrs. N. Cohn, Rev. Rudolph Coffee, Mrs. John Dan, Alexander Desewffy, Louis Deutsch, B. Fuzy, Rev. M. Fischer, Dr. Leopold Frankel, Mrs. Chas. E. Fraenkenthal, Louis J. Friedman, Max Goldstine, Irwin Croak, Mladen Gawansky, Herman Grossman, Mrs. Joseph Hevesh, Ernest Holvay, Mrs. N. Holvay, J. Holenia, Ignace Izsak, Rev. A. Jezerniczky, Mme. Marie Jung, J. Kaufman, Joseph Kocsis, Michael Kovach, Edmund Koch, Jack Lail, Samuel La-

dany, Mrs. Frank Lorant, Herman Molnár, D. Nemeth, Louis Nagy, Mrs. O. Ofner, Rev. R. H. Pompl, Dr. A. Rodossy, M. T. Rottenberg, Maurice Rosenfeld, Sandor Radanovits, Ignace J. Reis, Sam Roth, Otto Roth, Alexander Raab, Dr. Julius Rappaport, Mort. Singer, Consul Berthold Singer, Rev. Alexander Schaffer, A. B. Seelenfreund, Dr. Max Thorek, Mrs. Nathan Unger, Mrs. J. Weigl, Dr. Melchior Whise, Dr. Adolph Weiner, Alex Weiss, Archie Weissburg, Ed. Weissburg.

Bucusu a plakátoktól.

Másfél év óta sértegettek, riasztottak, fenyegettek. A bestiát, amelyet a kultura, a tudattalanság ketrecébe zárt, vértől gőzölgő szavak élével, mérgezett hegyével ingerelték. Vervörös hóhérok meredtek le ránk a házfalakról, ütésre emelt óriási pörölyvel. Dülledt szemű szörnyek ígértek halált az utcasarkokon. Te sötétben bujkáló ellenforradalmár, reszkess! Ahová fordult az ember, mindenütt rémekkel találta szemben magát. A magánügyek is a házfalakra kerültek. Akadt, aki plakátokon hívta fel polgártársait, hogy rekvirálják el személyes ellenségének a kellőnél állítólag nagyobb lakását. Az emberek nem elégedtek meg azzal, hogy előszóval sértegetssék egymást. János plakátokon tette közhirrre, hogy József utolsó csirkefogó és sötétlelkű gazember.

A főkapitányi rendelet — végre! — levakartatta a házak faláról azokat a plakátokat, amelyek hatósági engedelem nélkül kerültek rájuk és úgy intézkedik, hogy a jövőben, aki engedelem nélkül mer plakátokat kiragasztani, azt át kell adni a legközelebbi rendőr-őrszemnek. Búcsuzunk a plakátoktól. Az emberi indulatok szennyeséből emelkedtek ki és most végre visszakerülnek oda, ahová valók, a szemébe. A főkapitányi rendelettel, reméljük, egy korszak zárul le,

Balogh István-uttörő szinigazgató néhányadmagával 1830. április 1-én a somogy megyei Tab községben hirdette a nyelv «pallérozása» fontosságát, de a «Mókus» előadására «senki, a zsidó chirurguson kívül nem jön.» (Kézirat naplója 14. oldaláról lejegyezve, a Nemzeti Múzeumból.)

Magyarország első 3 zsidóhitű képviselője: Wahrmann Mór, megválasztották 1869-ben; Horn Ede (1875.) és Mezei Mór (1893).

Reményi Ede 1863-ban a pesti Petőfi-szobor alapjára 10.000 forintnyi összeget gyűjtött össze hegedűművészetével.

1882-ben 560 zsidó hitfelekezetű egyén magyarosította meg a nevét.

A pesti közuti vaspálya-társaság megalapítója: Jellinek Mór volt. (Szül. Gayán (Mervország), megh. 1883. június havában. Testvére: Jellinek Adolf, híres bécsi főrabbi volt.)

Nyílt válasz Hollósi nyílt felszólítására.

Hollósi Sándor, a «nagystilű» ujságíró, akiről az Allgemeine Handelsblad is lerántotta a leplet s akiről nyíltan megmondotta a véleményét, a Nemzeti Ujság e hó 6-iki számában mosakodni igyekszik a felsorolt vádak alól s büszkén verve mellét nagy magyarsága mellett, felszólít mindenkit, jelentkezék, ki bizonyítani tudná és meri, hogy ő a Károlyi- és Kun-kormány alatt angazsálva volt.

Felhívására bátor vagyok én jelentkezni s bizonyítani, hogy a «nagystilű» ujságíró urat több ízben kerestem fel személyesen és telefonice a Károlyi-kormány alatt hivatalos helyiségében, a Várban, a királyi palotában. Ugyancsak itt volt hivatalos helyisége a Kun-kormány alatt a külügyi népbiztosságnál. Hollósi ott a sajtóügyek egyik referense volt.

A Károlyi-kormány vezettette be lakásába II. Fény-utca 2/d annak idején a telefont, melynek száma 132-59 s mely a mai napig is, tekintve azt, hogy ő működési szinterét Budapestről Wienbe helyezte át, anyósának, özv. Orbán Ignácné Fény-utca 1. földszint 7. birtokában van.

A Kun-kormány alatt is volt szerencsém vele találkozni. A kommün alatt hivatalos küldetésben kiküldette magát Hollandiába. Háromheti ottartózkodása után visszajött mint cseh állampolgár cseh utlevéllel zsebében, a «Maasbode» holland napilap megbízólevelével. Első útja a külügyi népbiztossághoz vezetett, hová e sorok írója kísérte el.

Még csak azt óhajtom megjegyezni, hogy ez a «nagystilű» ujságíró Hollandiába való utazása előtt rövid időre egy utazóböröndöt kért tőlem kölcsön, melyet visszaadni mind a mai napig elfelejtett, valószínűleg „nagystilű” munkálkodásai közben erről is megfeledkezett, tehát kénytelen vagyok erre a sajtóútján figyelmét felhívni.

Goldberg Ernő.

Brilliánst, platínát, aranyat horribilis áron vesz
Polgár, VI., Teréz-kört 2. sz.

Csász. és kir. udvari és kamarai fényképész

Kossak utóda
KOMÁROMI

Előkelő és régi belvárosi műterem. Elsőrangú fényképek, művészi munka.

IV., Kossuth Lajos-u. 12. Telefon 81. sz. — LHI.

SIRKÖVEN מצבה **PFEIFER és NESZKY**
Uj-Temetőnél. Tel. József 59-81.

Hajszálakat hölgyek arcáról, karjáról végleg kurtja fel-
lősséggel **Follák Sarolta** kozmetikus, Buda-
pest, VI., Andrássy-ut 88. „Miracle” hajellávo-
lítószert szótküldése utasítással. Szépségápolás. Szemölcsirtás. Fagykezelések.

A pesti izraelita hitközség előjárósága által
egyedüli נשיא-nak elismert

szalámi és ilstölthuz gyártmányok csak a

Budapesti Szalámi és Hentesárnyár-ban

Budapest, VII., Dob-utca 18. Telefon: József 34-10.
szerezhető be. **Szállítás vidékre is.**

A zsidó nő és vallása.

Elmondotta: Hevesi Simon

a lipótvárosi zsidó kulturmatinén.

Midőn a zsidó nő és a vallás címen fölolvastam tartok, érzem, hogy bonyolult a kérdés, mellyel foglalkozom. Nem is merithető ki egy rövid felolvasás keretében. De néhány főmomentumot, mely a kérdéssel összefügg, legalább érinthetek.

Ez a fogalom: zsidó nő, sokféle egymástól eltérő női típust egyesít magában.

Kétségtelenül vannak ma is nagyszámban vallásos, jámbor, nemes, derék zsidó nők, akik a zsidóság tradícióit ismerik és egyesítik magukban az okosság és jószág azon mesés varázsát, mely pl. Glückel von Hameln memorjaiban ragadja meg sziveinket és mely képessé teszi a nőt, hogy jól műveljen, erős legyen és áldást teremjen; de másrészt vannak olyan zsidó nők is, akiknek lelkében már csak az öntudat küszöbe alatt alszik minden zsidó emlék, ellenben minden modernség rögtön megfogon lelkükben és eleven erővel hajt ki bennök. Aztán ókori babonák, elavult szkepszisek egyformán modernül tűnnek fel előttük, viszont a zsidóság filozófiai bölcsesége, ethikai finomsága és tradicionális bensősége közömbösek nekik.

Valamikor a római császári udvarok filozofáló hölgyei előszeretettel vették föl a zsidó vallást, meleg lelkeséggel tértek a zsidó hitre; egy Fulvia Saturnina, egy Flavia Domitilla, egy Poppaea császárnő jártak példával elől. Pedig akkor a filozófiai műveltség a nők piperecikkei közé tartozott, tehát értettek valamit hozzá, de talán éppen azért, mert hiszen a zsidó vallás igazán filozófiai magasságokban tanít. Most pedig a született zsidónők meglehetősen nagy része, megtévesztve és félrevezetve céltalan ámitástól, hamis fogalmaktól, ferde nézetektől, nem tudja megbecsülni a legtisztább bölcséleti magasságokban járó vallás tanítását.

Mindenesetre csekély azoknak száma, akikben egyáltalán nincs vallásos érzés. Vágyódás benső vallási élet után a nők legnagyobb részében van, ha főlshines könnyelműség vagy divatos friolitás burjánzása el is leplezi azt. Am azoknak ajkán, akikben van vallásos érzés, fölhangzik olykor a panasz: szeretnénk vallásosak lenni, de egyrészt a felekezet nekünk nőknek nem nyújt semmit, másrészt a lelkünk nem talál a vallási életben kielégülést; mi tanui vagyunk az istentiszteletnek, de nem részei, de az, aminek tanui vagyunk, nem érint mélyebben minket, nem éljük át a hit nagy lelki momentumait, nem érezzük szunnyadó lelki örök ébredését, nem érezzük, hogy jobbakká leszünk általa. — Ebből mindenesetre azt a tanulságot lehet meríteni, hogy az istentisztelet módjával a női kedély jogos igényeinek is nyújtani kell valamit, legyen az istentisztelet szép, lélekemelő, főképen a hitshónoklat, a szent tanítás legyen magas, emelkedett, ami magas színvonalul papok nevelését követeli. Mindenesetre van valami szubjektív igazság az említett panaszban; de másrészt el nem titkolható, hogy az így panaszkodó nők nincsenek lelkiileg eléggé fölsherezelve, eléggé előkészítve zsidó vallásunk megértésére, amelyből a lelki motívumok végtelen gazdagsága merithető, de bizonyos lelki színvonal is kell hozzá, anélkül meg nem érthető.

De sokszor az ilyen panaszkodók lelkében van valami be nem vallott elem. Hogy is nevezzem ezt? Mondjuk: rangérvény vagy snobizmus. Ibsen Kaiser und Galiläer című nagy történelmi drámájában Eunapios, a fodrász azzal dicsekszik, hogy a császárral

magával egy [vallásfelekezettől] való. Ilyenformán hat a zsidó vallás tulzó bírálata sokszor, valami rokonság csendül ki belőle Eunapios fodrászmesterrel, aki szerét a hatalmasokkal egy valláson lenni. Semmi egyéb nem játszik szerepet, mint társadalmi hiúság és emellett eltörpül vallásos meggyőződés, az igazság tisztelete, a multak tisztelete, a faji önbecslés, az egyéni méltóságérzet és odapillant a gyarló teremtés az idegen ciszternák felé, mint Jeremiás próféta idejében tették, kik elhagyni készülték az élővizek forrását, a medencékért, melyek alig tartják a holt vizet.

Azonban lehetnek olyanok is, akik őszintén sóvárogják a vallásos életet, csak hogy még nem találták meg az élő forráshoz vezető utat. Keresik a forrást, melynél a lélek szomját olthatja és melyből üdülés fakad. — A karaván vonul a sivatagban, szomjuság epezti, kinozza a lankadókat. A vizek edények, amiket még otthonról hoztak, rég kiszáradtak, elpárologott az utolsó csepp is; hiába emelik ajkukhoz az üres edényt. Tikkadó ajkak vonaglanak, fáradt, aléltással küzdő szemek tekintenek körül. Nem látni forrást a közelben sehol. Csak távolban rezg és reszket valami a láthatáron, léttelen délibáb táncol a messzeség izzásán, valami zöld sáv csalja a szemet, csillogó víztükör villan mocsárszöld keretben, haragos liánok között karcsu pálmák intgetnek ringó ernyőikkel! Pedig csak játéka a légnak, káprázat, szétfoszló délibáb.

Vallásos élet nélkül a lélek virágos kertje elhervad. Az asszony így a modern társadalomban megváltozik. Különös asszonytípusok keletkeznek; olyan női karakterek, melyek nem alkalmasak boldogságot, áldást teremteni, egyéniségek, melyeknek lénye nem áll összhangban semmivel, ami előttünk mint emberi boldogság szent a földön, önmaguknak ellentmondó, önmagukkal meghasonlott természetek, akik vérsre tépik magukat az élet tövisei között és mások számára boldogságot nem teremtenek.

Ha pedig a női jellem a modern társadalomban ily módon differenciálódhat és az asszonyoknak helyzete úgy a társadalomban, mint a családban ilyen révén mássá lesz: nem-e jobb és helyesebb, ha az emberiség érdekében, a család érdekében és a nemes nőiesség megmentése érdekében mindent megteszünk, amivel a nőt közelebb hozhatjuk ahhoz az ideális világfölfogáshoz, mely a zsidó vallásban él, ha megnyitjuk számára az utat, mely a tiszta forráshoz elvezet? Szükséges, hogy a felekezetet vezető, nevelő és közszellemet teremtő tényezőiben meglegyen erre nézve az akarat, de viszont szükséges, hogy a zsidó nőben meglegyen az előzékeny készség a maga részéről ebben a munkában lelke minden tehetségével, szive fogékonyságával és magasrendű szellemi kvalitásaival osztozkodni. A zsidó nő intellektualitását és érzelmgazdagságát kell egy bizonyos színvonalra irányítani. Mert könnyű azt mondani és fölpanaszolni, hogy a zsidó vallás gyakorlat nem nyújt a nőnek semmit, holott az egész megértés vagy meg nem értés, szellemi színvonal és érzelmi tisztultság kérdése. Halározottan merem állítani, hogy a zsidó nő intellektualitása eléri azt a magaslatot, melyen a zsidó vallás ideális Istenfölfogása és életszemlélete áll, ahol az eszmét tisztaságban fogják föl, mithológiák nélkül, anélkül, hogy le kellene szállania a népies képzelemjátékok alacsony völgyeibe, ahol az igazság elhomályosul és az eszme a babonatermő képzelet játékába ful. A zsidóság Isten-ideáját, az igaz Istennek ezt a szent és magas bölcselmi fölfogását az ókori művelt, de vallásukban bár költői, de mégis pogány népek elméje nem bírta befogadni, mert nem bírta utolérni.

«Ha képesek vagyunk rá, — mondja még Augustinus egyházatyja — fogjuk föl az Istent tulajdonság nélkül: jónak, mennyiség nélkül: nagy-nak, kénytelenség nélkül alkotónak, helyzet nélkül jelenvalónak, térfoglatat nélkül mindent magába-ölelőnek, tér nélkül jelenvalónak, idő nélkül örökkévalónak, változandóság nélkül a változatos világot alkotónak.» Agoston egyházatyja ezen szavaira talá-lóan mondja egy filozófiai író, hogy «valami fön-séges van abban az ellentétben, ami az örök Isten és a fölőgására szolgáló gyarló emberi képesség, illetve szerv között mutatkozik, amely föntség Agoston sza-vaiban is jelentkezik, midőn az arisztotelesi kate-góriákat mind elveti, midőn Istent elgondolja; de mégis amit Istenről gondol, ezen kategóriák kere-teiben mondja ki; — a logikai abstrakció sápadt színeivel ennél magasztosabb képet még nem fes-tettek». Trendelenburg idézett szavai arra is rávilá-gítanak, hogy az istenség fogalmára még Augustinus körvonalozásában is tapadnak bizonyos zavaró ele-mek. Általában nem emelkedtek föl az emberek az isteni ideához, hanem megelégedtek mitológiákkal, festi képzetekkel, földi ábrázolásokkal, romantikus mithoszokkal és istenekről szóló regékkel, színes buborékokkal, melyek az igazságtól messze esnek és melyek nem jó előzmények őszintén akart komoly, tiszta erkölcsiség számára. A zsidóság az ilyen mitho-szokat és bálvány-kontárokat mindig perhorreszkálta. Mózes, a próféták, a talmud mesterei a láthatatlan legfőbb szellemi lény imádatát tanították.

Majmonides (azt mondja: nem testi léttel föl-ruházott valóságban nem tud hinni a közönséges tompa értelem. (Móre I. 20) — de Izraelben már a kis gyermeket is arra kell tanítani és abban az oszmében kell fölnevelni, hogy amint az Isten egyetlenegy, azonképp léte nem testi lét és nem hasonló teremtményeihez, léte nem olyan lét, mint azoké, bölcsesége nem olyan, élete nem olyan, mint az ésszel és léttel fölruházott alkotásoké és hogy a különbség nem fokbeli, hanem lényegbeli. (Móre I. 36.) Akik nem tudják ezt a tant lelkükbe olvasztani, azok a lét misztériumához és az igazsághoz nem jutottak el. Akik nem tudják ezt értelemmel tudni, lélekkel hinni, érzéssel, szívvel, szeretettel át-ölelni, azoknak már az elindulási pontja hibás. Egykor csodálkozni fognak a történettudósok, mily sokáig volt az emberiség a mitológiák hinárjába gabalyitva. Mi zsidók azonban azt a hivatást nyer-tük, hogy az igaz Istenség Ideája előtt megnyissuk lelkünket, a láthatatlan Isten megnyilatkozását be-fogadjuk, az Egyetlen, Örökkévaló, láthatatlan, tiszta szellemi létű Istenséget imádjuk és szóljunk: A lélek bennem — bár porszem vagyok a mindenség-ben — a te végtelenséged és mindenhatóságod tü-köre és Te az enyém vagy, az én Istenem!

(Vége következik.)

A szolnok-dobokamegyei Velcs községben 1887. február havában megejtett bíróválasztás alkalmával egyhangulag a zsidó Dávid Ábrahámra adták le a szavazatokat.

*

Lozsard községben (születen Szolnok-Doboka me-gyében) 1888. februárban szótöbbséggel Neu-mann Izraelt választották meg bírónak.

*

Bing Lipót Pesten 1888. márciusban 25.000 fo-rintos alapítványt tett zsidóbetegék és siny-lődők számára.

Magyarok vagyunk mi.

Magyar fecskemadár magyar eresz alján,
Magyar ákácvirág a magyar föld hantján,
Tiszavirág lepke a folyó fővenyén
Egyik se idegen, egyik se jövevény —
Hát mi magyar zsidók kitudottak lennénk?!
Hazátlannak mondvá hazátlan epednénk?!
Rendületlen valljuk olthatatlan vágyban:
Magyarok vagyunk mi életben, halálban.

Magyar ütemben lejt szívünk dobogása,
Magyar szó az ajkunk első dadogása,
Magyar a mi nótánk, magyar a mi kardunk,
Magyar volt e földért dicsőséges harcunk,
Csak magyarul tudtak apáink itt élni,
És ha halni kellett: nem tudtunk mi félni,
Örömben és gondban, napsugárban, árnyban.
Magyarok vagyunk mi életben, halálban.

Magyar szerelemmel öleljük hitvesünk,
Magyar bölcsődallal ringatjuk gyermekünk,
Magyar munkássággal vergődünk mi értük,
Magyar az erényünk s magyar a mi vétünk.
Magyar a mi telünk s magyar a tavaszunk,
Magyar az örömünk s magyar a panaszkodunk,
Meg nem értett könnyel, magyar éjszakában
Magyarok vagyunk mi életben, halálban.

Füszeresebb másutt tán a virágillat,
Édesb tán a lég is, mit az ajkunk szívhat,
S rózsáink tövise kevesebb lehetne —
De az omlóbb kenyér nekünk mit érhetne?!
Ha a magyar rögből ki lennénk tagadva,
Ha magyarul többé sirnunk se szabadna,
Tüzes vallomással valljuk sűrű gyászban:
Magyarok vagyunk mi életben, halálban.

Magyar földben nyugvó holt édes apáink,
Magyar sirban fekvő szegény jó anyáink
Azt üzenik nekünk: mi már békén alszunk.
Itt küzdöttünk egykor s itt pihenjük harcunk,
Véretek s a vérünk szerzett jogot nektek:
Hogy ne tartson minket senki idegennek,
Bölcsőtől a sirig: édes szent hazánkban
Magyarok vagyunk mi életben, halálban.

Kiss Arnold.

Magyar zsidó katonák a világháboruban.

(Az Egyenlőség hadiarchivumának újabb adatai.)

31758. Perlstein József rabbijelölt, a volt cs. és kir. 34. gy. e. e. ö. tizedese, 1915-ben kilenc hónapot töltött az Iliwa-fronton, majd 1916-ban hat hónapot a Sztocnod-menti arcélen, ahol súlyosan meg is sebesült. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, német hadiérem. Károly-csapatkereszt. A kommün idején heves antikommünista agitációt fejtett ki. — Az előbbi sógora: 31759. Szabó Ábrahám honvéd a m. kir. 10. h. gy. e.-ben az orosz harctéren elesett. Özvegye és hat árva gyermeke maradt utána. — 31760. Nussbaum Mór (Budapest) tart. őrmester a volt cs. és kir. 50. gy. e.-ben, 1914 aug. 10—1915 aug. 1-ig teljesített arcéli szolgálatot, amikor is Ivangorodnál 3 golyót kapott a tüdejébe. 1917-ben rokkantként bocsátották el. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, II. o. ezüst vitézségi érem, badeni német ezüstérem, Károly csapatkereszt. — 31761. Nussbaum Lajos tart. őrmester a volt cs. és kir. 50. gy. e.-ben, 50 hó-napi harctéri szolgálatából 28 hónapot töltött az arcélen. 1918

nov. 3-án olasz fogságba esett. Kitiüntetései: bronz vitézségi érem, badeni ezüstérem, vaskereszt, koronás ezüst érdemkereszt, Károly-csapatkereszt. — 31762. Herzlinger Samu tart. hadnagy a volt cs. és kir. 50. gy. e.-ben 20 hónapi frontszolgálat után hősi halált halt a Doberdón. Kitiüntetései: bronz vitézségi érem, II. o. ezüst vitézségi érem. — 31763. Herzlinger Dezső tart. hadnagy a volt cs. és kir. 50. gy. e.-ben, 24 hónapi frontszolgálat után sebesülten olasz fogságba esett, ahonnan rokkantként elbocsájtották. Kitiüntetései: II. o. vitézségi érem, I. o. ezüst vitézségi érem, Károly-csapatkereszt. — 31764. Schwarz Ármín (Budapest) tüzér a m. kir. 4. h. tüzérezredben 1914 aug. 8.—1915 áprilisig az orosz arcélen, 1918 júliusától 1918 nov. 3-án bekövetkezett fogságba jutásáig az olasz harctéren a m. kir. 3/139. tüzérezredben teljesített harctéri szolgálatot és kiérdemelte a Károly-csapatkeresztet. Az olasz fogságból hazaszökött. — Az előbbi fivére: 31765. Schwarz Dávid a m. kir. 13. h. gy. e. honvéde négy-szer sebesült meg az orosz és az olasz arcélen. Rokkant. — Öccse: 31766. Schwarz Sándor a przemysli vartüzérek-nél szolgált, a vár elestekor orosz fogságba esett, ahonnan 1918 tavaszán hazaszökött. — 31767. Dr. Réz Béla budapesti orvos, tart. egészségügyi hadnagy, a következő kitiüntetések kapta hároméves harctéri szolgálatát alatt: II. o. ezüst vitézségi érem (1916 II. 9), II. o. ezüst vitézségi érem másodsor (1916 X. 25), Signum laudis, koronás arany érdemkereszt, Károly-csapatkereszt. — 31768. Angyalfi Sándor budapesti gyáros, tart. főhadnagy a magy. kir. 31. népf. gy. e.-ben, a mozgósításkor került a harctérre, ahol súlyosan megsebesült és 1915 aug. 1-én rokkantként nyugállományba helyeztetett. Rokkantsága ellenére a román betöréskor önként jelentkezett szolgálatra. (M. kir. H. M. 1918 I. 15. kelt 5757/4a sz.) 1918-ban mint népfőlkelő-százados nyugállományba helyeztetett. A kommün alatt Dunaharaszti ellenforradalmárként a forradalmi törvényszék elé került és csak a Rokkantszövetség közbelépésének köszönhetette menekülését. — 31769. Brasch Zoltán budapesti orvos-tanhallgató, tart. egészségügyi hadnagy, Przemyslben szolgált a m. kir. 8. h. gy. e. kötelékében 1914 végétől a vár elestéig; amikor is orosz fogságba jutott, ahonnan csak 1918 dec. végén érkezett haza Budapestre. Kitiüntetései: a II. o. ezüst vitézségi érem. — 31770. Marmorstein Emil tart. alhadnagy a volt cs. és kir. 32. gy. e.-ben. 1915-ben került az orosz frontra, ahol több betegséget szerzett, keze-lába lefagyott és Cisna-Baligrod mellett fejlődést kapott. 1916 januárjában másodsor ment ki a frontra, ahol hat hónapot töltött megszakítás nélkül a tűzvonalban. Betegen került vissza. 1917 júliusában ment ki a harctérre harmadszor és utóljára. Kitiüntetései: bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 31771. Tamás Miksa budapesti mérnök, tart. főhadnagy a volt cs. és kir. 3. bosnyák gy. e.-nél. 1915 áprilisában a harctéren vérhasban megbetegedett. 1915 őszén végigcsinálta a gorlicei áttörést. 1916 jan. 1918 okt.-ig egyfolytában az arcélen teljesített szolgálatot, mint szakasz-, illetve századparancsnok. Kitiüntetései: II. o. ezüst vitézségi érem; bronz Signum laudis; ezüst Signum laudis. — 31772. Borsodi Ernő (Ujkigyós Békés vm.) önkéntes tizedes volt a cs. és kir. 65. gy. e.-ben. 1914-ben a Dunajec-menti harcokban súlyosan megsebesült s mint rokkant elbocsájtott. A II. o. ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. — 31773. Braun Andor hevesi lakos, tart. őrmester a m. kir. 10. h. gy. e.-ben Przemyslbe került s a vár elestekor orosz fogságba jutott, ahonnan 3½ év után, 1918 márciusában tért vissza rokkantként. — 31774. Dér Ádám orosházi fakereskedő, a volt cs. és kir. 101. gy. e. e. ő. tizedese az olasz fronton szerzett betegségében 1919 márciusában meghalt. — 31775. Fehér Sándor (Pápa) tart. főhadnagy a volt cs. és kir. 69. gy. e.-ben. Harminckilenc hónapig volt az arcélen raj-, szakasz-, illetve századparancsnok. Háromszor sebesült meg. Kitiüntetései: II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Signum laudis a kardokkal, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — Az előbbi fiverei: 31776. Fehér József (Tákos, Bereg vm.) tart. tizedes a volt cs. és kir. 65. gy. e.-ben; kétszer sebesült meg. Kitiüntetései: bronz vitézségi érem, II. o. ezüst vitézségi érem, sebesülési érem, Károly-csapatkereszt. — 31777. Fehér Miklós (Tákos, Bereg vm.) tart. hadnagy a volt 33. cs. és kir. gy. e.-ben. Háromszor sebesült meg. Kitiüntetései: bronz vitézségi érem, II. o. ezüst vitézségi érem, I. o. ezüst vitézségi érem,

sebesülési érem, Károly-csapatkereszt. — 31778. Fehér Bertalan (Tákos, Bereg vm.) jelenleg a nemzeti hadsereg katonája, tüzér a volt m. kir. 39. nehéz tüzérezredben, kétszer sebesült meg a háború alatt. Kitiüntetései: bronz vitézségi érem, sebesülési érem, Károly-csapatkereszt. — Az előbb felsorolt négy Fehér-fiu Fehér József néhai tákosi földbirtokos gyermekei, akinek veje: 31779. Berkovics Jenő, munkácsi városi mérnök, a m. kir. 11. h. gy. e. tartalékos hadnagya, a gorlicei harcokban elesett.

(Folytatjuk.)

Dr. Gábor Gyula őrnagy-hadbíró harctéri kitiüntetései: bronz és ezüst signum laudis, mindkettő a kardokkal, a Ferenc József-rend lovagkeresztje, a Vöröskereszt II. oszt. díszjelvénye.

Bevonult 1914 július 28-án, leszerelt 1918 december 23-án. A harctéren volt 44 hónapon át, mint a cs. és kir. 56. gyaloghadosztály, a 128. honvédgyalogdandár és az 51. honv. gyaloghadosztály igazságügyi előadója teljesített szolgálatot. Hivatalból visszavezényeltetvén a harctérről, a budapesti honvédhadosztálybírósnál mint tárgyalásvezető működött egészen a leszerelés napjáig.

A következő hadosztályparancs szól róla:

Kivonat a m. kir. 51. honvédgyaloghadosztály-parancsnokság 50. sz. hadosztályparancsából. 50. sz. Hadosztályparancs. 1918 április 7. Dr. Gábor Gyula őrnagy-hadbíró több mint két és féleves működés után távozik a hadosztály kötelékéből. Mint a hadosztály igazságügyi-előadója (hadosztály-hadbíró) kiváló jellemét, elsőrendű tehetségeit, rendkívül sokoldalú szakszerű és általános tudását, melyekhez kiváló katonai érzék, ítélőképesség és ismeretek járultak, mindenkor kitünően érvényre tudta juttatni. Működését páratlan jogi szakmúds mellett igazi humánus gondolkozásmód jellemezte. Hivatását nemcsak a rideg igazságszolgáltatásban látta, de főképp abban, hogy a csapatoknál tartott népszerű felvilágosító előadásaival a legénység szellemét emelte s ezáltal a törvénybe és hadicikkekbe ütköző cselekmények számát csökkentette. Birói kivizsgálásait elvileg a helyszínén tartva, számos alkalmakkal a legelső vonalban folytatta le azokat, mely alkalmakkor ismételtén közvetlen ellenséges tűzhatás alatt állott s értékes adatokat gyűjtött az életveszedelemben forgó csatár lelkiállapotának megítéléséhez. Nagy elfoglaltsága mellett is a hozzá forduló tiszteknek mindig a legnagyobb készséggel szolgált értékes jogi tanácsokkal s azok korlátlan bizalmát élvezte. Legnagyobb sajnálattal látom e minden tekintetben kiváló hadbírómnak, kitünő és érdemes szakközegemnek és közbecsülésben álló bajtársnak távozását, kit működésében mindenkor, minden külső befolyástól ment belső meggyőződés vezérelt. Amidőn hosszú, ügybuzgó és eredményteljes működéséért a legfelsőbb szolgálat nevében dicsérő elismerésemet fejezem ki, annak a meggyőződésnek is kifejezést adok, hogy új szolgálati beosztásában is épp oly becsülést és szeretetet fog kiérdemelni, mint az 51. honvéd-gyaloghadosztályának Benke s. k. altábornagy. Gróf Laszberg s. k. százados.

Kopenhága főrabija a magyar zsidó katonákról.

Friediger Miksa dr. (31.806), Kopenhága főrabija (Kobenhavn, Upsala-gade 26.), aki a világháborúban mint tábori lelkész teljesített szolgálatot a volt osztrák-magyar hadseregben és résztvevett — többek között — a gyászosemléktűpiávei előnyomulásban is, a magyar zsidó katonáknak a világháborúban való szerepléséről a következő levelet intézte az 'Egyenlőség'-hez:

Kopenhagen, 1920 április 29-én.

Igen tisztelt Szerkesztő

A zsidó katona okvetlen megfelelő arányszámban volt képviselve a fronton, egyes helyeken az arányszámon felül.

Ezt személyesen tapasztaltam, amidőn a piavei fronton tettem szolgálatot.

Több ízben jelentették ki zsidó tisztak és zsidó katonák, hogy a fronton való küzdelmet becsületbeli ügynek tartják a hazával és a magyar zsidósággal szemben.

Igaz, az irodákban is voltak zsidók, meg a telefonnál. Miért? Nem azért, mert maguk tolakodtak oda. Egy ezredparancsnok jelentette ki előllem:

— A zsidók intelligensek és nagyon megbízhatók. Mi oda helyezük őket, ahol nagy a felelősség.

Már pedig milyen fontos például a telefonszolgálat a harctéren, azt mindenki tudja, aki egy offenzíva alatt kint volt a fronton.

Ismerek egy esetet, hogy egy zsidó katonát, aki az első vonalban állott és soha arra nem gondolt, hogy hátra kerüljön, egy napon áthelyezték az irodába. Ez 3 héttel a júniusi Piave-offenzíva előtt volt. A fiu szerencsétlen volt emiatt a nem várt áthelyezés miatt és addig kérte visszahelyezését, míg ezt el nem érte. Három nappal az offenzíva kezdete előtt visszakerült régi helyére és most vagy a Piave hullámaiban, vagy pedig a Pappadopoli-sziget földjében alussza dicső álmát.

A fentjelzett offenzíva, ha jól emlékszem, június 15-én hajnali 3 órakor kezdődött. Sajnos, nem jól ment. Az uttörő ezrednek (ez az ezred egy Magyarországon jól ismert ezredes vezérlete alatt állott) $\frac{2}{3}$ -része veszett oda. Két nappal később vonult vissza az ezred maradéka a front mögötti faluban lévő nyugvóhelyére. Ennél a szomorú bevonulásnál ott álltam az út szélén és könnyezve néztem magyar testvéreimre, akiknek sikerült megmenekülniök a halál torkából. Midőn az ezred adjutánsa engem észrevett, magához intett és lováról lehajolva, a következőket mondta nekem:

„Kedves főtisztelendő ur, nehéz órákat éltünk át, de mondhatom, hogy zsidó katonáim nagyszerűen viselték magukat. Mint hősök harcoltak és mint hősök haltak meg!”

Igy beszéltek a zsidó katonáról azok, akik őt harcolni látták, vajjon miért akarják rosszakarátu emberek a hősi halottól mindenáron elrabolni az életével megfizetett hazafiúi szeretetet és a megérdemelt dicső emléket?

Kiváló tisztelettel

Dr. Friediger Miksa,
Kopenhága főrabbija.

Itt egy cikkünket a cenzura törölte.

Pardon . . .

Magyar zsidók a XIX. században.

Írta: dr. Groszmann Zsigmond.

Brill Sámuel Löb pesti rabbi, a hazai zsidóság egyik disze, született Pesten 1814 jom-kippur estéjén, mint Brill Azriel dájján fia. A felvilágosult rabbi-ülnök fiát, a talmud és héber tudományok mellett, világi tudományokra is tanította és mielőtt jesibára küldte volna, előbb hét osztályról vizsgát tétetett vele az evang. gimnáziumban. Kismartonban Perls Mózes kiváló talmudistának volt kedvenc tanítványa s 19 éves korában Szófer Mózes pozsonyi jesibáját kereste fel. Itt csakhamar feltűnt nagy tudásával, de idegenkedve látták, hogy világi tudományokkal is foglalkozik. Ezért egy év múlva elhagyta a jesibát és négy évig nevelősködött a híres pozsonyi Pappenheiméknél, az ország akkor egyik legtekintélyesebb zsidó családjánál. Ezen idő alatt roppant szorgalommal foglalkozott a héber irodalommal, nemkülönben a latin és görög klasszikusokkal. Pozsonyhól Prágába ment, az egyetemen bölcsészetet hallgatott és talmudi tudását a tudós Kanders Sámuel oldalán tökéletesítette, ki a soktudásu ifjút inkább barátjának, mint tanítványának tekintette. Tanulmányainak befejeztével Brill atyjának segédkezett a lelkészkedésben s annak 1853-ban bekövetkezett halála után hivatali utóda lett, míg a pesti hitközség 1874-ben rabbisági elnökké nevezte ki. A kormány megbízásából 1864-ben részt vett a rabbiszemináriumot előkészítő bizottság munkálataiban s az 1874-ben megnyitott intézetben egy évtizeden át előadta a talmudot. Az 1868–9. évi zsidó kongresszuson tekintélyét a korszerű haladás mellett vetette latba. A tudós papot általános tisztelet övezte, de nem díszes állása, hanem belső értéke, tudása és jelleme folytán. A talmudtudománynak feltétlen ura volt, tanulási módszere egyszerű, kerülte az erőszakolt okoskodást. Azt a sokféle, sokszor bonyolult rabbinikus kérdést, mely az ország legelső hitközségének rabbisága elé került, mély tudásával és biztos ítélőképességével oldotta meg. Ha közel 50 évi lelkészkedése alatt esetről-esetre adott vallásügyi döntései fel lennének jegyezve, ugy értékes és gazdag döntvénytárnak lennének birtokában. A zsidó tudománynak azonban örök vesztesége, hogy minden írásbeli munkának közzétételétől huzódzott. A nagy rabbi élesen látó emberismerő is volt, aki egy-egy ötletes megjegyzésével egész jellemeket festett. Bár szűkös anyagi viszonyok között élt, ritka művekben bővelkedő könyvtárat szerzett. Brill belső értékével egyesült szép és tiszteletet parancsoló tekintélyes külseje. Meghalt Budapesten, ugyanazon király-utcai házban, melyben 82 évvel előbb született, 1897. április 8-án.

Goldmark kilencvenedik születésnapján.

Május tizennyolcadikán kilencven esztendeje, hogy Goldmark Károly a keszthelyi zsidó házban megszületett. Ez a ház ma a Kossuth Lajos-utca 22-ik számát viseli vastag falu, tágas udvaru régi épület, amelyet azért neveztek el zsidó háznak, mert udvarán épült egykor a zsidó imaház. A fiu születését a hitközség anyakönyvébe maga az édesapja jegyezte be: Goldmark Rubin, aki a keszthelyi zsidók kántora és jegyzője volt. Károly a második házasságából született. Rubin kántornak az első házasságából is származott egy fia, akire a magyarság csak szeretettel gondolhat: Goldmark József dr., később hírneves bécsi orvos, aki egyik lelkes szereplője volt a magyar szabadságharcnak.

Goldmark Károly hosszú és nélkülözésekben

EZEREUM

Összelelt menthol-szesz.

Egy üveg ára 35. — Kor.

Évtizedek óta a leghatásosabb szerek bizonyult mindenféle közhvényes és rheumás bántalmaknál.

Főraktár a készítőnél: Pánczél Árpád Országgyűlés-gyógyszertárában Eger, Heves m.

gazdag küzdelem után, negyvenöt éves korában lett világhíres. Hírét Sába királynője című operájának köszönhetően, melynek létrejöttében és színrehozatalában három nagy magyar ember támogatta: Eötvös József báró, aki mint kultuszminiszter ösztöndíjat adott Goldmarknak, hogy gondtalanabban dolgozhassék és Andrássy Gyula gróf külügyminiszter, aki Liszt Ferencel egyetemben, személyesen járt el a bécsi udvari opera igazgatójánál a magyar zsidó zeneszerző dalművének bemutatása érdekében.

A Sába királynőjének zenéje semmiféle más zenéhez nem hasonló. Aki egyszer hallotta, sem felejtí el soha. Egészen sajátos, különös fényekben és színekben pompázik ez a zene; azt a csodálatosan gazdag érzésvilágot, amely izzó és kábitó melódiájában, meglepő és dúsz modulációiban, egyéni és buja harmóniáiban él, sem Goldmark előtt, sem utána nem tudta felidézni senki sem. Sokan érzik és vallják, hogy ez: a zsidó zene, amely évezredek óta lappangott anélkül, hogy kitörhetett volna mielőtt Goldmark varázsló pálcájának intése nyomán felzendült a hegedűkön s a hárfákon, a kürtökön s a csellókon, amelyekből ő egészen új, soha nem hallott hangokat tudott fakasztani. Bizonyos, hogy az operairodalomban kevés muzsika viseli magán olyan mélyen és azonnal szembeötlően az egyéniség jegyét, mint a Sába királynőjé.

A bemutató után Goldmark neve bejárta a világot. Goldmarkot családi kötelékek Bécshez fűzték, de mindig, minden alkalommal és mindenki előtt hangsúlyozta azt, hogy ő a Dunántul szülötte s magyar. A magyarságról mindig is úgy beszélt és úgy írt, mint nemzetéről, a magyarokról, mint honfitársairól, s aki magyar valaha is hozzá fordult: tárt karokkal fogadta. Írt egy szimfónikus költeményt is *Zrinyi* címmel (1903.) és megzenésített több magyar verset, közöttük Kiss Józsefnek *A nászbokréta...* kezdetű poémáját. Rajongott Petőfi költészetéért és egy, Neugebauer Lászlóhoz intézett, 1905-ben kelt levelében azt írja, hogy boldogsággal az tölti el, ha honfitársai megbecsülik őt és tartják valamire. Amikor nyolcvanadik születésnapján, 1910-ben, az egész ország hódolattal ünnepelte őt Keszthelyen, Hubay Jenő ünnepi beszédére adott válaszában meghatott szavakkal tett hitet ismét magyarsága mellett.

Goldmark 1915 januárjában halt meg Bécsben s ott is temették el. A sírnál a magyar királyi Operaház s a Zeneakadémia nevében Székelyhidý Ferenc dr. bucsuztatta el magyar nyelven. Goldmark a miénk, mondotta Székelyhidý, a magyar hazáé s mi korunk legnagyobb magyar zeneszerzőjét gyászoljuk benne. Igazat mondott. Goldmark Liszt Ferenc mellett a második, immár történelmi nevű magyar zeneszerző, aki ismertté lett az egész világon. Ugyanabból a fajtából eredt, amely Rózsavölgyivel, Reményivel, Joachimmal, Popper Dáviddal és Weiner Leóval ajándékozta meg a magyarságot és miként ezek, ő is a magyar kultúráért, a magyar név becsületéért dolgozott és küzdött, konstruktív munkát végzett és egymagában többet használt a magyarság kulturális presztízisének a külföldön, mint a magyar antiszemitizmus összes vezéralakjai együttvéve.

Egy ízben valaki kétségbevonta előtte a magyarságát, arra hivatkozva, hogy Goldmark Bécsben él és zenéjében nincs sok nyoma a magyarságnak. A magyar zeneművészetnek az egész világon akreditált nagykövete: Goldmark ekkor így felelt:

— Az ember multját, gyermekkorát, emlékeit, mint csiga a házat, úgy viszi magával. Aki Keszthe-

lyen született, Németkereszturon, Sopronban, Pesten élt, okvetlenül más zenét fog írni, mint az, aki Moszkvában nevelkedett, akár akarja, akár nem. Ez a „más“ az én esetemben a magyar. De meg aztán, amikor megszülettem: magyarnak születtem. És ki tagadhatná meg az édesanyját? Az embereket láthatatlan kötelékek fűzik össze bizonyos egységekbe. Ha Magyarországrol van szó, én mindig érzem ezeket a kötelékeket...

Zsidó kultur-matiné a Lipótvárosban.

A pesti izr. hitközség kulturális munkájának egyik diadalünnepe volt a lipótvárosi zsidóság részére vasárnap délelőtt rendezett kultusz-matiné. 5—600 főnyi, válogatott, előkelő közönség jelent meg a Lipótvárosi Társaskör disztermében, mely zsufolásig megtelt.

Lukács Lajos gyárigazgató, az V. kerületi templomkörzet elnöke nyitotta meg a diszes ülést. Megható szavakkal emlékezett meg arról a véres igazságtalanságról, mely szegény hazánkat érte és a közönséggel együtt fohászzkodott Magyarország feltámadásáért. Azután ecsetelte a hitközség és a körzet nagy feladatait. Majd lelkes éljenzéstől köszöntve, Hevesi Simon dr. lépett az emelvényre és előadta mélyenjáró, lelkeket elragadó tanulmányát *A zsidó nő és a vallás* címen. A főpap gyönyörű szavait áhítatos csendben figyelte és befejezésükkor hosszas tapssal köszönte meg a közönség. Hevesi Simon tanulmányát, amely legjobb munkáinak egyike, az Egyenlőség közölni fogja. Utána M. Havas Gyöngyike, az Opera művésznője énekelt nagy hatással két áriát, mire Kiss Arnold dr. következett, kit riadó éljenzés üdvözölt. A költő-pap két új versét olvasta fel: *A tündérhajó* és *Magyarok vagyunk* címűket. Hatásuk leírhatatlan volt. Az első a zsidóság örök szenvedését és örök misszióját foglalja olyan művészi formába, mely maradandó lesz irodalmunkban. A másik a dacos magyar hazafiság himnusza. Kiss Arnold legjobb, legérettebb alkotásai ezek a versek, melyeket az Egyenlőség közölni fog. A percekig tartó tetszészaj után Sebestyén Károly dr., a kiváló esztétikus *Jeremiás* című nagyszabású tanulmányát mutatta be lelkes tetszés közben; a tanulmány vonzó részletei, meleg zsidó hangja, művészi tökéletessége nagy hatást tettek. Bodor Böske tökéletes tudásával két hegedűdarabot adott elő, a közönség általános tetszése közepett. Fellner Leó körzeti alelnök meleg hangú zárószava fejezte be a szép ünnepélyt.

Az új zsidó iparművészeti műhelyről.

E hónap 17-én nagyszabású, új zsidó intézmény nyílik meg Budapesten, mely irányával és terveivel igazán hézagpótló a maga nemében. Arról a kézimunka- és iparművészeti műhelyről van szó, mely, mint az Egyenlőség részletesen jelentette, Horvát Ákos kezdeményezésére immár teljesen megszervezve és felszerelve megnyitja kapuit a zsidó leányifjuság számára. Nem méltathatjuk eléggé egy ilyenfajta zsidó (intézet óriási kulturális és gazdasági jelentőségét, különösen ma, mikor kiszorultak az iparművészeti iskola z idő növendékei (éppugy, mint egyéb főiskolák hallgatói és növendékei) az előadásokról és tanulmányaik felében tanári irányítás, továbbképzés nélkül a legteljesebb bizonytalanságnak néznek elébe. Az új iparművészeti műhelynek tehát első feladata lenne az, hogy ezeket a zsidó leány-

Jeremiás.

Írta: Sebestyén Károly.

«Halljátok meg az Ur szavát, Jákob háza és Izráel házának minden cselédi! Igy szól az Ur: Micsoda álnokságot találtak ki a ti atyáitok én bennem, hogy elidegenedtek tőlem és hazugság után jártok és hiábavalókká lettek? Annyira, hogy csak azt nem mondták: Hol vagy az Ur, aki kihozott minket Egyiptom földéből, aki átvitt minket a pusztán kietlen és járatlan földön, a vize len és halálos földön, melyen ember nem jár és ahol ember nem lakott?» Jeremiás próféta zordon igéi csengenek fülünkbe, ha népünk sorsát szemléljük nemcsak itthon, hanem szerte a világban. Elfordultunk az ősi, az egyedülvaló kútforrástól, amely a nemzeteket s az egyeseket élte és táplálja,

növendékeket (elhelyezze és mesterségükben kiképezze. Második feladata az volna, hogy a lateiner-pályákra törekedő, de ott elhelyezkedni jelen viszonyok között úgy sem tudó intelligens zsidó leányokat ezzel a művészi és vonzó mesterséggel a realisabb és függetlenebb ipari foglalkozások felé terelje. Annál is inkább kívánatos ez, mert hiszen a zsidó nők közismert jóízűsége és művészi hajlandósága szinte predesztinálja őket arra, hogy ezt a tervezésre, egyéni megoldásokra és művészi törekvésekre oly nagy teret engedő ipari foglalkozást figyelemre méltassák és felkarolják... Nem is beszélve arról, hogy a speciálisan zsidó diszitóművészetnek csodálatosan gazdag tárháza még csaknem teljesen kiaknázatlan, egy-két iparművészünkön kívül alig foglalkoztak vele. Pedig gyönyörű dolgokat lehetne produkálni ősi zsidó motívumokból, ujszerűt és meglepőt, ami bizonyára gyorsan kelendővé és népszerűvé tenné az ilyenfajta produkciókat.

Az iskola különben a zsidó fiúárvaház Munkácsy-utcai helyiségében kapott a pesti izr. hitközség jóvoltából két nagyszerű és világos termet, a hozzávaló mellékhelyiségekkel. Széles munkaasztalok és nagy szekrények várják a szellős, egészséges térémben, hogy megkezdődjék a munka friss kedvvel, szorgalommal és tehetséggel...

A tanítás megkezdését illetőleg Zöld Mór ezredes, a Magyar Zsidó Kulturothton igazgatója, akinek az új intézet megszervezésében Frisch Armin dr. mellett szép érdemei vannak, a következőket mondta:

— E hónap 17-én nyílik meg az iskola, melynek megszervezése már befejeződött. Elsőrangú tantervek állanak rendelkezésünkre, akik egyelőre matyó- és madeira-himzésre, valamint művirágkészítésre fogják tanítani a növendékeket. Minden jelentkező teljes tandíjmentességet élvez és az elkészített munkát tetszés szerint értékesítheti. Reméljük, hogy minél több fiatal leány fogja látogatni iskolánkat, ahol olyan pályára készítik majd elő, melyet bárhol és bármikor önállóan űzhet és amely mindig kész és biztos megélhetést biztosít számára, ellentétben az irodai és egyéb foglalkozásokkal, melyek eddig is csak szűkös és alig-alig tudták ellátni munkáikat, ezentul pedig egészen kilátástalanok. Kézimunka iskolánkban egyelőre 70 növendék veszünk fel és ezáltal hozzájuk a közönség tudomására, hogy még 20 üres helyre lehet jelentkezni. Ugyanigy vagyunk a művirágkészítő tanfolyammal is, ahol 20—25 növendék részére szintén van még hely. Kérjük a jelentkezőket, hogy az OMIKE Kulturoththonához (Rákóczi-ut 17.) forduljanak beiratkozás végett.

Tehát körülbelül 100 növendék kezd meg tanulmányait rövid időn belül az új zsidó iparművészeti iskolában.

Olyan kezdet ez, melyen — ha sikeresen indul (és nem is indulhat másképp) — lassanként kifejlődhetik az iparművészeti tanítás minden ága: a batik, a könyvkötészet, grafika, ötvösművészet, minden, amit ezzel a szóval: iparművészet kifejezni lehet. Szép és nemes vállalkozás ez és egyuttal újabb bizonyítéka a zsidó kultúra szívós és erőteljes fejlődésének.

NAPTÁR.

Vasárnap, május 16., íj 28., hétfő 29., kedd sziván 1., szerda 2., csütörtök 3. (selóesz jemé hágbóló), péntek 4., szombat 5. sovuósz elóestje (erev-sovuósz). — Hetiszidra: Bámídbor (M. IV. 1—4. f. 20 v.) Háftoro: Vehojn miszpár bené jisrael. (Haséa II. 1—22 v.). Szombat bejövetele: 8 ó. 10 p. Kimenetele: 8 ó. 70p. — VI. Perek.

Mint fénysugár az éjszakában, Lux in tenebris, úgy hat ránk gyászunkban, csüggedettségünkben, kétségeink közepett egy könyv, amely egy nagyhirű rokonunk genialis alkotó erejének legfrissebb, de egyuttal legérettebb és legmélyebb járatu műve. Stefan Zweig, a lírikus és drámaíró, a finom stílművész és nemes esztéta Jeremias címmel egy kilenc képből álló drámai költeményt írt, amely a közelmúltban keletkezett ugyan, de napjainktól követelheti a legtöbb odaadó figyelmet és szerető megértést. Tudtommal a költemény hatását nem próbálták ki színpadon; nem is gondolom, hogy a kilenc, lazán egymás mellé állított képnek sikere lehetne ott, ahol erős egység, sok csokermény, mindvégig fokozódó feszültség és kézzel fogható, durva összeütközések döntik el a diadalt. Megvalljuk, bennünket e percben a könyvdráma költői szépségei sem elsősorban érdekelnek, ámbár nem haladhatunk el közömbösen bódító illatuk és káprázatos pompájuk mellett. Még a filozófiai eszmék mélysége sem csábítana bennünket rá, hogy tüzetesebben foglalkozzunk ez el a mélyenszájtó bölcs I. ti költ. mény. nyel. Minket megragad az az egyetlen, hatalmas, uralkodó eszme, amely a költőt megihlette és a költészetét egészen áttüzesíti; a vezéreszme, amely hirdeti az örök életre szánlnak örökkévalóságát, minden hanyatlásnak és bukásnak, küzdelemnek és kudarcnak pillanatnyi voltát és mulandóságát. Hirdeti nemcsak a hívőnek hitével, nemcsak Jeremiás próféta tüzes látónoki szellemével, hanem az elleneséges Kaldeus belátó értelmességével is: «A láthatatlant nem lehet legyőzni!

Jeremiást a jeruzsálemi éjszaka nyugodtalmos csöndjében nyugtalanító látomások gyötrik. Mintha a nevét hallaná a kietlen némaságban oly hangon, amely nem e földről való. Kész elfogadni az Ur szavát, Isten választott edényeként magába önteni az Ur szellemét, szomjan vágyódik az Ur szolgálataira és jelet vár tőle, utmutatást, parancsot. De csak érzékei játszottak vele a lélekfeszítő izgalomban. A hang, amelyet az Ur szavának vélt, aggódó anyjának hangja volt, aki elindult, hogy fiát meg-

keresse, az éjszaka ártó levegőjétől megójjá, me- lengesse, betakarja. A fiúnak borzalmas csalódást jelent, hogy nem az Ur szava szólította; de az anyja mégis csak anyja marad. Es gyengéd szeretettel kér- leli anyját, ne aggódjék miatta. A hozzá méltó anya azonban nem tud megnyugodni. «Hogyne aggódnám éretted? Hát nem te vagy napjaim napja és éjsza- káim imádsága? A kezemből, amely hordozott, ki- nőtél, de a lelkem még hatalmában tart, hogy ör- ködhessék rajtad.» Es kérleli szerette gyermekét, legyen vidám, mint kortársai, ne temetkezzék el sötét gondolataiba, ne szalassza el az élet örömeit, fogjon hozzá az építés nagy művéhez. De az ifju Jeremiás zordon prófétai lélekkel szól: «Nem a kezdés ideje ez, nagyon is közel a vég.» Es megré- múlt anyjának jóságát mond:

«Anyám, olyan idő közeledik, amilyen soha még nem volt Izraelben; olyan háboru, amilyen még nem söpört végig a földön! Olyan idő, hogy az élők irigyleni fogják a sirban lévő holtakat béke- ségükért és a látók a vakokat sötétségükért. A bal- gáknak még nem látható, az álmadozóknak még nem nyilvánvaló, de én láttam éjszakáról-éjszakára. Mind magasabbra csap a láng, egyre közeleg az ellenség, már itt is van a csalazaj és az eltaposás napja, már fölszáll a háboru vörös csilágzata az éjszakából.»

A próféta költővé magasodik. Nagyszerű képek- ben látja és láttatja a legborzasztóbbat: amint az idegen nép fölkel keleten teméntelen számmal, nyila villámként repül, lovainak sietség a patájuk s kö- zöttük véres koronával a városok pusztítója, a tüzek gyújtója, népek leigázója, az éjjél királya. A király, akit Ő ébresztett föl, ő választott ki, mint szigorú ítéletének kérielhetetlen végrehajtóját, hogy meg- vesszőzze népünket, megtörje falainkat, széjjel- repessze tornyainkat, hogy elpusztítsa a várost és templomát és fölszántsá Jeruzsálem utcáit.

Az anya az életosztón erejével tiltakozik az istenkáromlónak tartott látomás ellen: «Isten vá- lasztottjai vagyunk • tul fogjuk élni az időket. Soha nem mulik el Jeruzsálem!» Es gonosznak nevezi, aki ily rettentőt álmodik, kétszeresen gonosz- nak, aki hisz az ily bűnös álmokban. De Jeremiás- ban a próféta ihlete él, azt nem lehet elhallgat- tatni. Isten szava szól, azt nem lehet megfojtani. Előtte csak egy út van, maga sem ismeri; lába alatt kövek, maga sem érzi. Csak a hívó szót követi, s követnie kell a szózatot, bárha árván hagyott öz- végy anyjának szive is szakad belé. Es a városra már csakugyan közeledik a veszedelem. Egyiptom Faraója szövetséget ajánl föl Cedekiónak, a zsidók királyának, Nabukadnezar, a bábéli uralkodó ellen. A háboru réme ezer alakban kísért Jeruzsálem meg- szentelt falai között. Van dicsőségre, harci babérra, dus zsákmányra éhes katona, aki ujjongó örömmel fogadja hírét. De a földműves, a rőghöz láncolt paraszt előre átkozza, mert a háboru eltapossa ve- téseit és fölforgatja a barázdáit. Hanonja, a próféta is lángoló szavakkal buzdítja fegyverfogásra a népet. Ekesszólásának tüze valósággal fölperzseli a töme- get. Az Ur szavával éleszti a végzetes gyűlöletet a hívó lelkekben: «Emelkedjél föl, Izrael, övezd föl lágyékaidat, ragadd meg a pajzsot és a dárdát vi- dáman, nyergeld föl lovadat, mert Assyria a te vadad és Babel lesz a zsákmányod. Indulj, hatalmas, el- üzni szorongatóidat, fén nyilakat tettem tegzedbe, amelyek nem tévesztik el céljukat és lándzsákkal szereltelek föl, amelyek nem törnek ketté.»

(Folytatjuk.)

Nagy keresztények véleménye a zsidóságról.

A megtisztult és előkelő gondolkodású zsidókat a német kultúra fontos tényezőinek tartom: mert nem szabad nekünk elfelejtenünk, hogy mindig bátran állották a harcot a felvilágosodásért és szabadságért a reakció ellenében, megbízható harcosok, valahány- szor csak a sötét szellemünk ellen megy a küzdelem és éppen a gonosz időszak veszélyeiben nem nél- küözhetjük bevált bálorságukat.

Haeckel Ernő

(nyilatkozata H. Bahr könyvében).

... Spinoza ahhoz a nagy népfajhoz tartozott, amely azon befolyása által, melyet gyakorolt és azon szolgálatai által, melyeket tett, oly kivételes állást foglal el a művelődés történelében. A zsidó nép fej- lődése valóságos csoda a maga nemében s közvet- lenül a görög szellem fejlődése — e másik csoda — mellett foglal helyet; mert ha Görögország valósi- totta meg legelőbb a költészet, a tudomány, a filo- zófia, a művészet, a társadalmi élet eszményképét, — a zsidó nép teremtette meg, ha szabad úgy szóla- nom, az emberi nem vallását. Prófétái hozták be a világba az igazságosság eszméjét, a gyöngébb fél jogainak követelését, ami annál erősebb követelmény volt, mert a jövődő visszafizetés minden eszméje ismeretlen lévén előttük, ők e földön és a közel jövőben álmadoztak eszményök megvalósításáról. Egy zsidó, Ézsaiás, 750 évvel Krisztus előtt, ki meré- szeli mondani, hogy az áldozatoknak kevés eredmé- nyök van, s egyetlenegy dolog becses: a szív és kezek tisztasága. Aztán, midőn a nagyvilági események visszahozhatatlanul ellent látszanak mon- dani ezeknek a ragyogó utópiáknak, Izrael páratla- nul álló fordulatot mutat. A tiszta idealizmus terére vive át Istennek ezt a királyságát, melyet a föld nem tűr meg, fiainak fele megalapítja a kereszténysé- get; a másik fele folytatja a középkor máglyáin ke- resztül ezt a rendíthetetlen tiltakozást: «Hallgasd meg Izrael: a te Istened egyellen, szent az ő neve.» Az idealizmusnak és reménységnek hatalmas ha- gyománya e vallás, mely hiveitől a leghősiesebb ál- dozatokban részesül...

Renan: Spinoza, (I.)

Thomas Mann:

A zsidókérdést máról-holnapra megoldani sem varázs- igékkal, sem jelszavakkal nem lehet. A fejlődésnek egy ma- gasabb fokán önmagától fog megoldódni, egy szép napon megszűnik létezni. A zsidókérdés az általános kulturális fej- lődés kérdése és hogy ez a kérdés Oroszországban sokkal vé- resebb és rettenetesebb képet mutat, mint nálunk, ennek oka egyszerűen az, hogy Oroszország a maga egészében sokkal közelebb áll még a kulturátlansághoz, a barbarizmusához, mint Európa nyugati fele.

Johannes Schlat:

«A zsidók Európa kulturájának legelső tényezői közé tartoznak».

Franz Servaes:

«A modern népek koncertjében nincs többszólamúbb és ennek dacára felismerhetőbb hangszer, mint a zsidóság. Az a bizonyos százalék zsidóság, amelyet a különböző népek ma- gukba fölvettek, teljességgel nélkülözhetetlen számukra. Mert a zsidóság a kovász, a haladás lelke, a szabad szellem elit- csapata!»

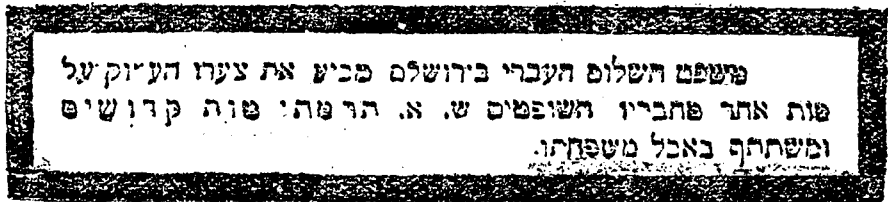
Atabhu Alihud!

(Mi történik Jeruzsálemben?)

— Az Egyenlőség tudósítójától. —

Jeruzsálem, 1920. április hó 15-én.

Könnyes szemmel, szédülő fejjel írom ezt a levelet, hogy beszámoljak benne azokról a rettenetes eseményekről, amelyek Peszach második napján — husvét vasárnapján — és az azt követő három napon át játszódtak le Jeruzsálemben. Pogrom! Rettentő szó, azt hittük, hogy itt Jeruzsálemben soha nem fogunk találkozni véle, azt hittük, hogy az ősök szelleme legalább a Szentföldön megvédi az üzött, üldözött szegény zsidó-

Héber gyászjelentés Hármáthi zsidó békebíró haláláról, kit a pogrom alkalmából megöltek.

kat attól, hogy martalékaik legyenek a felizgatott csőcselék dühének s vagyonukkal, vérükkel, életükkel kelljen megfizetniök azért, mert: zsidók. Tévedtünk. Ruhánkat megtépve ülünk és gyászolunk drága hősi halottaink sirjánál, a reszkető és feldúlt Jeruzsálemben.

Ki volt az oka? Ki a bűnös? Bizonyos, hogy első-sorban az arabok lelkiismeretét terheli a jeruzsálemi

arabokon kívül azonban az angolok is felelősek a pogromért. A közömbös tisztok, a megbízhatatlan indus lovasság és gyalogság tétlenül nézte, hogy a város muftijának a vezetése mellett, a felizgatott tömeg hogyan tör be a zsidók üzleteibe s inzultálja a járókelőket, akik közül vagy háromszázan sebesültek meg a véres verekedések folyamán és a sebesültek közül négyen — közöttük Hármáti S. A. jeruzsálemi békebíró — belehaltak sebeikbe. Az angolok még akkor sem mozdultak ki bűnös közömbösségükből, amikor már harsányan és bőszen zúgott végig Jeruzsálem utcáin a rettentő kiáltás:

— Atabhu Alihud! Halál a zsidókra!

ירושלם עם שלישי ב' אייר תר"פ — המחר הערש

הוספה מיוחדת להדפין

ביום השני לטבח ערב רוצחו המהיר עם החלום האחרון שיהיה נשמתו הנפלאה ערב ביום השני לטבח. לית השמחה העלת פשרו המים ועם נשמתו הנפלאה ערב ביום השני לטבח. ערב ובוטנסי נרון להמש עשרה שנה עבודה פרה. שאר המורים לשלש שנים.

די רצחית אין ירושלים

אשר יצאנו מן ירושלים ביום השני לטבח... (Hebrew text describing the murder of Harmeati)

URGENT
Editor: MARZIKS HADPA
Jerusalem
The Military Governor has directed that blank spaces are to be left in the papers. Please see that your text appears in regular format for review after censorship.
Jerusalem
15th April 1920

Captain, D. A. A.
Military Governor

ההודעה הזאת נשלחה אל כל המוסדות... (Hebrew text regarding censorship)

עם האופן שבו נעשה... (Hebrew text regarding the military governor's actions)

הוא יודע... (Hebrew text regarding the military governor's actions)

הוא יודע... (Hebrew text regarding the military governor's actions)

שאלה במרעמט האנגלי
במלחמת העולם הראשונה... (Hebrew text discussing the English military governor)

הוא יודע... (Hebrew text regarding the military governor's actions)

הוא יודע... (Hebrew text regarding the military governor's actions)

Jeruzsálemi zsargon lap cikke a pogromról. A cikk közepét az angol cenzura törölte és a szerkesztőség odanyomatta a cenzor rendeletét, hogy fehér foltot a lapban hagyni nem szabad.

pogrom büne. Hetek és hónapok óta folyt az izgatás az arabok körében a zsidók ellen, Feisal király tudtával és talán beleegyezésével is; a Siria Elkenubia című hirhedt antiszemita ujság napról-napra ontotta az izgató cikkeket és szinte ugy látszott, hogy egy valóságos agitátor-sereg készíti elő a zsidóhacéceket. Az

Külön kiadás egy jeruzsálemi héber lapból. Jelenti, hogy az angolok 15 évre, illetve 5 évre ítelték a zsidó védelmi csapatok vezetőit a pogrom után és jelenti három előkező zsidó elfogatását az angolok részéről.

Az angol hatóság, amely még a Cháchánnát, a zsidó önvédelmi csapatot sem engedte a pogrom színhelyére, sőt ellenkezőleg: letartóztatta a Cháchánná vezetőit, mert jogosulatlanul — bár, amint az események mutatták, egyáltalán nem indokolatlanul — véselték fegyvert, ez az angol hatóság legalább olyan hűnös a pogrom felidőzésében, mint az arabok.

Április 5-én Usiskin, a jeruzsálemi Zsidó Tanács elnöke és Dávid Jelin a következő átiratot intézték

Bols Lajos angol tábornokhoz, aki a megszálló csapatok parancsnoka:

Tábornok ur! Ön elé járulunk, hogy jelentést tegyünk a gyilkosságokról s a rablásokról, amelyek — noha ön ígéretet tett tegnap nekünk, hogy megszűnnek már teljesen — változatlanul tartanak. Amikor tegnapelőtt patakokban folyt a zsidók vére az utcákon, — dné achénu nispochim birchóbot Jerusolajim — Ön nem fogadott bennünket és ezzel súlyosan megsértette a zsidóságot. Az ígérek, amelyekkel tegnap elbucszott tőlünk, nem valósultak meg. A csőcselék romboló szenvedélye ma hevesebben lángol, mint tegnap. A rendőrség télenül nézi a pusztításokat, sőt akadtak magukról megfélemedkezett rendőrök, akik maguk is a fosztogatók közé álltak. Tábornok ur! Tudomására hozzuk, hogy amennyiben 2 órán belül nem győződünk meg arról, hogy védelmünkre megfelelő intézkedések történtek, mi zsidók magunk vesszük kezünkbe sorsunk intézését, magunk fogunk gondoskodni védelmünkről, az elkövetkezendőkért való felelősséget pedig azokra hárítjuk, akik idáig juttatták a dolgokat.

Usiskin, Jelin.

A jeruzsálemi Zsidó Tanács Londonba küldött sürgönyében pedig elmondja, hogy vasárnap délelőtt ötszáz arabs fegyveres érkezett Hebronból Jeruzsálembe. A jaffai kapunál egyikük kiadta a jelszót, hogy ki kell rabolni a zsidó üzleteket, aminek az ó-városi zsidó piacon valóságos pogrom lett a következménye. Az angol katonaság csak késő délután jelent meg az eset színhelyén.

A pogromnak mintegy háromszáz sebesültjét kórházban ápolják. Az önvédelmi sereg ismételt fegyverviselési engedélyt kért. Kérését a parancsnokló tábornok újra elutasította. Este a városban kihirdették az ostromállapotot.

Ez az ostromállapot még ma, április 15-én is tart, bár a város kezdi visszanyerni rendes képét. A zavargások során a Torasz Chajim nevű nagy jesiva könyvtárát a csőcselék feldúlta, a könyveket az utcára szórta, összetépte, az épület tetejét felgyújtotta. Ritka és nagyértékű kéziratok estek a pusztítás áldozatául, többek között a jesiva vezetőjének, Epstein rabbinak egy talmudi műve, amelyen a szerző *negyven éven át* dolgozott. A diákok másnap reggel sirva álltak körül feldúlt iskolájukat.

A pogrom utóhangjaként megkezdődtek Jeruzsálemben a haditörvényszék tárgyalásai. A haditörvényszék az arabokon kívül számos zsidót is vád alá helyezett, közöttük Jabotinszkijt is, azért, mert zsidó önvédelmi csapatot merészelt szervezni.

Dr. Saul Eljásár.

Feisal király,
kinek az arcképét az arabok zászlóikon hordozták.

Löv Immánuel beszédeiből.

Klauzál Gáborról: «Klauzál Gábor egy belga földről ideszakadt osztrák ezredes fia. Pestnek egy kaszárnyájában született s a kaszárnya akkor még teljesen idegen terület volt hazánkban. És mint huszéves ifjú Csongrád szihmagyar vármegyéjében a nemzeti ügynek előharcosa, mint férfiú a sérelmek korában a nemzeti fájdalomnak megrázó szónoka, a magyar nyelv jogainak győzelmes védelmezője... Az idegen apának gyermeke lélekben annyira hozzánk forrott, hogy honfiai panaszának őszinteségében senki sem kételkedik... Nem a vér dönt, mert nem lenyész-faj a kulturnemzet, hanem a szív, a lélek tudalma, hovátartozása, lelkesedése.»

II. Rákóczi Ferencről szóló tanításai. „Csupa tót, orosz és oláh helység a Rákóc nevű sok helység a hazában, mert Rákosnak szláv egyenértéke a Rakowec, Rákóc és ime, ez az idegen név már ma legzengőbb hangzású neve történelmünknek. Elmaradtak az idegen anyanyelvű képviselők a lörvénytörő új törvényalkotástól: igazolni akarták, mennyire elmaradtak a történelmi tudástól. Hiszen kuruc vitézeink között lömegesen voltak lótok, rutének, németek és Erdélyben még az oláhok is a most hazatérő hősert harcoltak. Vele harcoltak, pedig csak egy vezényszavát értették, azt, hogy rajta, rajta! És anyjának, a legnagyobb magyar asszonynak, Zrinyi Ilonának ősei sem a hétvezér utódai valának, mert a szigetvári hős ereiben horvát vér folyt. Ez az első tanulság e mai nemzeti ünnepen: a nemzet hű fiává nem a származás avat, hanem a szárnyaló lelkesedés a nemzet ügyéért, nem a fajrokonság, hanem a fordulatlan rokonérzés, nem a családja, hanem a csatlakozó önfeláldozás, nem a szivnek vére, hanem a szivnek verése!» «Szentebb a föld, a hazának földje, amióta Rákóczinak hamvai benne nyugosznak.

Szentebb a föld és ma egyek vagyunk abban a bánatos érzésben, amellyel ellőtt bennünket a hazának multja, egyek vagyunk mindannyian abban a tudatban, hogy megbűnhötte már e nép a multat s jövőjét. Egyek vagyunk abban a tudatban, hogy ez a nemzet mindig megtartja azt, amit királyának ígér, amivel a királynak tartozik, hogy ez a nemzet, amelyben Rákóczi mellett az oláhok és a tótok fölkeltek, hogy ez a nemzet a jelen időben is szorosán fogja magához csatolni tudni mindazokat, akik más nyelven kérnek kenyeret; hogy ez a nemzet a maga összeforrasztó erejével, áthasonuló hatalmával a keblére ölel mindenkit, aki itt él, csak akarjon a hazának szolgálni igaz lélekkel és őszinte akarattal; hogy ez a nemzet, mely megtudja becsülni multjának nagy alakjait, mely nem tudott megnyugodni abban, mihelyt földerült fölötté a nap, hogy kinn maradjanak bujdosói a távolban, Rodostóban, Bizáncban, hogy ez a nemzet megérett arra, hogy besikkasztott kormányzással kormányozni ne lehessen soha többé. Ez a tudat, amelyben nevelni akarjuk gyermekeinket, ez a tudat, amelyből él a nemzet, amelybe e nemzet jövőjének horgonya bele vagyunk vetve.»

Összeállította: Venetianer Lajos dr.

Egy mikve

(rituális fürdő) teljes felszerelése, mely áll egy nagy vörösréz kazánból, szivattyuk, kádak stb. **eladó.**

☐ ☐ Megtekinthető és sürgős ajánlat teendő az ☐ ☐
☐ albérti-irsai izr. hitközség elnökségénél. ☐

HIREK

•••

— Az igazi szeretet. Chicagóból írják nekünk: Magyarországon nemcsak tudják, de nagyban érzik is az itteni Magyarországi Segélybizottság némes működését. E bizottság nem hangzatos, üres szólásokkal kezdte meg a működését, hanem önzetlen munkálkodással és nagy anyagi áldozatokat hozott, hogy a távol messzeségben lévő szeretett szülőháza sorsán segítsen. A bizottság élén azok állanak, kiknek testvérei vel mostohán, nagyon is mostohán bánnak Magyarországon. A nagyobb összegeket — kivétel nélkül, lehet mondani — Magyarország segélyezésére az Amerikába szakadt magyar zsidók adták és adják minden hátsógondolat és kikötés nélkül. A chicagói adakozók között az első Keszler Gyula gyáros, hitsorsosunk volt, aki 10.000 dollárt adott a magyarországi mészárosok jayára, utána Beifeld szálloda-tulajdonos 2000 dollárt adott és a többi nagyobb összegeket szintén az itteni magyar zsidók adták.

— A pesti hitközség válaszmánya f. hó 13-án, esütörtökön délelőtt 10 órakor Székely Ferenc elnökle alatt ülést tart. Napirendjének tárgyai — ezek: 1. Kohn Sámuel dr. halála és az azzal kapcsolatos intézkedések. 2. Közgyűlési tárgyak: a) templomkörzetek területi beosztása; b) a fiufiárvaházzal kötendő szerződés; c) Somogyi Viktor indítványa; d) tisztviselők fegyelmi szabályzata. 3. Fegyelmi ügy és fegyelmi ítélet. 4. Jelentés a könyvtár működéséről.

— A pesti hitközség szertartási ügyosztálya f. hó 11-ikén, kedden délután 4 órakor Lederer Sándor dr. elnökhelyettes elnökle alatt ülést tartott. A kasrusz-szabályzatot tárgyalta le és fogadták el. Legfontosabb intézkedés egy 50 tagu kasrusz-bizottság létesítése, mely a templomkörzetek hívei részére is ellenőrzési jogot biztosít. A szabályzat egyébként megállapítja azon intézményeket, melyek a kasrusz tekintetében figyelembe veendő, szól a rituális intézményeknél alkalmazandó személyzetről s a velük szemben kövendő eljárást is szabályozza.

— A pesti hitközség kulturális ügyosztálya szerdán d. u. a hitközség tanácstermében ülést tartott. Eulenbery Salamon dr. előjáró betegsége miatt Szabolcsi Lajos dr. helyettes előjáró elnökölt. Mindenekelőtt néhány folyó ügyet intéztek el, megszavazták pár segélyösszeget és szubvenciót. Elnök ezután jelentette, hogy a hitközségi előjáróság megbizta a kulturális ügyosztályt a zsidóhitű katonákra vonatkozó adatokat. Ezt követte Bánóczy József dr. egyetemi tanárnak előadásszerű jelentése arról a hatalmas munkáról, amit a budapesti egyetemi hallgatók részére rendezett kiegészítő kurzusokkal ő és tanártársai eddig végeztek. Huszonkét magyar zsidó tudós vezeti e kurzusokat, melyek az egyetemi fakultásokra be nem bocsátott zsidóhitű hallgatóknak a műegyetemi, orvosi és bölcsészeti szakokban való továbbképzését lehetővé tették. Nagy elismeréssel és tetszéssel fogadták a beszámolót, ünnepelték szerzőjét és jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak érte. Utána az elnöklő a zsidóhitű főiskolai hallgatók szövetségének pénzügyi helyzetéről beszélt és jelentette, hogy külföldre tanulmányaik folytatása végett távozott főiskolai hallgatóknak 90.000 koronányi támogatást nyújtottak. Azt is elmondotta az elnöklő, hogy a pesti hitközség az őszszel megnyitja az első zsidó közkönyvtárt, amely egyelőre a hitközség épületében kap helyiséget. Tudomásul

vették. Wertheimer Adolf igazgató a közkönyvtárra és Kohn Sámuel könyvtárának megszerzésére 5000 koronát ajánlott föl. Herzfelder Dezső, Kovács Róbert, Blau Lajos dr., dr. Tolnai Lászlóné és mások felszólalása után elnök meghívta az egybegyűlteket a vasárnapi lipótvárosi kulturmatinéra és az ülést berekesztette.

— A Pesti chevra kadisa választása. F. hó 9-én, vasárnap tartatott meg Ehrlich G. Gusztáv biz. elnök, Feleki Béla dr. és Rózsavölgyi Manó biz. alelnökök és Dirnfeld Adolf biz. jegyző, továbbá 24 választó-bizottsági tag jelenlétében a Pesti chevra kadisa képviselő-testületi tagjainak választása. Beadatott összesen 932 szavazólap, melyből 604 minden változtatás nélkül, 328 pedig némi törléssel, illetve pótlással adatott be. Megválasztott 200 képviselőtestületi tag, melyből 78 új tag, továbbá 5 pótag.

— A Budapesti Orth. Izr. Hitközség óbudai Freudiger Károly elnökle mellett e hó 9-én ejtette meg tisztújítását. A választás eredményeképpen a képviselőtestület tagjai lettek: Deutsch Vilmos, Diamant Jakab, Feldmann Izsik (új), Frankl Adolf, óbudai Freudiger Ábrahám, óbudai Freudiger I. Lipót, Friedmann Alfréd (új), Frankfurter Mihály, dr. Friedmann Izidor, Freuden Solem (új), Grossberg Lipót, Deutsch Géza, Grünwald Lipót, Klein Márkus, Klopfer Manó (új), Zucker Henrik, Weinstock L. (új), Korein Dezső, Lebovils Lipót, Práger Samu, Schlésinger Adolf, Schlésinger József, Stern Sam. B. (új), Stern Simon dr., Sternberg Z. I. (új), Spiegel Menyhért (új), Spitzer Jakab (új), Tauber Mihály, Ehrenfeld Sándor, Ratzersdorf Lipót. — Leadatott összesen 493 szavazat, vagyis a választóképes tagoknak háromnegyed része leszavazott. Az új képviselőtestület a legközelebbi napokban megalakítja a 13 tagu válaszmányt és az előjáróságot.

— Kiss Arnold dr. jubileumához. Kiss Arnold dr. budai főrabbi papi jubileumát a hitközség közgyűlése rekesztette be, amelyen nagyszámu, előkelő közönség jelent meg. Az ünnepelt Barsi Dezső dr. hitközségi elnök vezetése alatt küldöttség kérte a közgyűlési terembe, ahol a hitközség nevében Barsi Dezső dr. elnök, a budai chevra kadisa részéről Szabó Jakab, a pesti hitközségi előjáróság megbizásából Szabolcsi Lajos előjáró-helyettes, az óbudai hitközség részéről Székely Salamon, az orsz. zsidó szövetség képviselőjében Polnay Jenő és a budai hitközségi tisztviselők részéről Fábian Ferenc titkár köszöntöttek. A hitközségi elnök egyidejűleg alapító levelet nyújtott át a község szeretett lelkipásztorának, mely a nevére létesített iskola-alapítványról szól. Kiss Arnold dr. megható, gyönyörű beszédben köszönte meg a figyelmességek sorozatát; élete eddigi munkáját ismertette és némes tónusban szólott a zsidóság mai helyzetéről. A közgyűlésen kívül számos testület is meleg üdvözlettel kereste föl a jubiláló papot. A nőegyesületek elnökei főképpen életének társáról, hitveséről emlékeztek meg nagy szeretettel, aki férje sikereinek nem csak osztályosa, hanem előmozdítója, költészetének muzsája.

— A Kulturoththonból. A tervbevett műhelyek közül a himzőiparműhely hétfőn, f. hó 17-én már megnyílik. Helyiség a Munkácsy-utcai fiufiárvaház. Ötven leánytanulóra rendezkednek be. Még 20 férőhely van. Most a művirágipar műhelyének megnyitása következik. Erre is felhivatnak a jelentkezők. A helyszerzési hivatal továbbra is díjtalanul és szívesen áll rendelkezésre munkaadó hitrokonainknak, akiket ezen az uton is felkér, hogy munkaadás céljából hozzá forduljanak. Beiratkozni naponta d. e. 9—11 óra között lehet VIII., Rákóczi-ut 17. szám alatt, a Kulturoththon helyiségében.

— Pártos Henrik dr., Erzsébetfalva község főorvosa, a Munkásbiztosító pénztár orvosa, az erzsébetfalvai takarékpénztár elnökgazgatója mult hó 27-én munkás életének 64. évében váratlanul meghalt. Végültszességén, mely a község óriási részvétele mellett ment végbe, dr. Krishaber Béla főrabbi könnyekig megható beszédben méltalta az elhunyt érdemeit. Utána dr. Suda Dezső ügyvéd, a takarékpénztár — melynek 21 éven át volt igazgatója — nevében beszélt, aki kiemelte, hogy az anyagiaktól mindig távol állott, viszont nem volt oly emberbaráti intézmény, hol dr. Pártos jót ne tett volna. Nevére a takarékpénztár igen szép alapítványt létesített. Végül a sírnál Nagy György István főjegyző a község nevében — melynek az elhunyt négy évtizeden át volt főorvosa — mély hatással vett bucsut.

— Esküvő. Fényes esküvő folyt le a dohány-utcai templomban mult hó 18-án. Klaber Leó cognagyári aligazgató nőül vette Adler Irén kisasszonyt, Adler Aron gyárosnak, a lipótvárosi zsidó közélet köztisztelt vezetőemberének, a lipótvárosi imaház egyik megalapítójának leányát. A templomban nagyszámu előkelő közönség jelent meg. A szertartást Adler Illés dr. rabbi végezte szép beszéddel, az énekszámokat Tkats főkantor látta el.

— Hymen. Tauszig Tibor eljegyezte Tausz Médit, Tausz Lipót budapesti épületfakereskedő leányát. Szepesi Richard eljegyezte Csillag Erzsikét Törökszentmiklóson. (Minden külön értesítés helyett.)

— Halálozás. Vasárnap délután temették nagy részvét mellett Kovács Ármint, a San Remo-szálló tulajdonosának, Kovács Henriknek édesapját. Unokái és nagyszámu rokonsága gyászolja. Adler Illés dr. rabbi nagyhatásu beszédet tartott, Grünwald Sámuel főkantor az énekszámokat nagy művészettel látta el.

— Zsengery Mór. Igen tisztelt Szerkesztő Ur! A magyarhoni zsidók hazafiságának jellemzéséül b. lapja egyik minapi számában felemlítette, hogy 1860-ban jelent meg az első zsidó-magyar lap (Magyar Izraelita) Rokonstein szerkesztése alatt. Ugy látszik, nem volt tudomása róla, — különben azt is kiemelte volna, — hogy ezt a lapot egy művelt, de egyszerű kereskedő, Zsengery Mór, a Pester Lloyd elhalt szerkesztőjének, Singer Zsigmondnak nagybátyja, nagy áldozatok árán indította meg és tartotta fenn több éven át. Hazafiságát azzal is dokumentálta, hogy (már 1847-ben megmagyarosította német nevét, mikor még az i és y között nem tettek különbséget. Azt hiszem, bold. rokonom megérdemli, hogy neve azoké közt megörökíttessék, kik a hazai zsidók magyarosítását megindították és elősegítették, miért is tisztelettel kérem, hogy ezen soraimnak b. lapjában helyt adni sziveskedjék. Budapest, 1920. május hó 9-én. Hitrokoni tisztelettel: Dr. Zsengeri Samu.

— A „Chinuch Neorim Egylet“ (VII., Kertész-utca 37.) f. hó 2-án tartotta rendes közgyűlését Herskovits József rabbi-titkár előterjesztette a választmány jelentését a lefolyt két évről, melyet, valamint a zárszámadásokat is a közgyűlés tudomásul vett és a felmentvényeket megadta. Az 1920. évre a következő tisztikart választották meg: Elnök: Pollatschek Dávid; társelnökök: dr. Pollatschek Elemér egyet. m.-tanár, dr. Oesterreicher Ferenc; ügyvezető elnök: Reisz Dávid; ügyvez. társelnök: Sinnreich Zsigmond; alelnökök: dr. Hermann Emil, Richter Arnold; pénztáros: Fürst Samu; ellenőrök: Vágó Mór, Gerstenfeld Mór; templomi előjárók: Offenberger Mór, Grünbaum Jakab, Frenkel Dávid; titkár: Fraenkel A. Kornél; jótékonyági előjáró: Lusztig B. Béla; kezelő: Seidner Lipót. Azonkívül választották meg 10 egyet. előjárót és 30 tagu választmányt. Az ujonnan megválasztott tisztikar f. hó 16-án tartja első alakuló-ülését.

Hogyan jutott Null Alter a mennyországba.

Irta: Ujvári Péter.

Akkurátus ember volt ez a Null Alter, olyan, hogy csudának emlegették. Szürke szakála kétfelé omlott és azt mondták róla, hogy pont annyi hajtság van a jobboldali rengetegben, mint abban, amely balfelől van, mert még a szakállról is azt tartja, hogy az megolvasva jó. Szóval: akkurátus volt és ennél fogva a mennyországba is nem úgy jutott, mint más rendes ember, aki csak találomra bukik be olykor-olykor. Null Alter jogi alapon költözködött be a mennyei üdvösségbe, tökéletesen úgy, ahogy harminc esztendővel azelőtt az árendájába ült: biztosítékkal, kontraktussal, élő- és holt befektetéssel, miegyébbel.

Ez pedig így történt.

Mikor ötvenesztendőss lett, leemelt a polcra, merev glédában álló öreg bibliák melől, harminc kalendáriumot. A legnyüttebb harminc éves volt, amelyikből még nem perdültek ki hervadósan a levelek, az csak tavaly került a többihez. Ezek voltak a főkönyvei és ezekbe írta ő be az évvégi számadásokat.

— En egy firma vagyok, — mondta Null Alter — és egy firma az nem élhet úgy, mint egy privat ember. Hát nekem mindig tudni kell, hogyan állok.

Mindig tudta, azért avanszáltak főkönyvekké a kalendáriumok. Bele írt azokba mindent, ami a rendtartás szempontjából kívánatos.

A kiadások így festettek:

— Élelemre kötöttem kétszázharminz pengő forintokat koronákba ami duflára mety. a Ruházkodás Czartenak hat pengőbe került, nekem semmibe. Adó mindenestű huszonháromba kóstált, a Tehén, akit vettem az szánti vásáron hatvannégy pengőbe kóstált, Lée Trängussz négy pengőbe, egy kőből kukoricába és egy Meszej libaszirba. Mirl Ziffcer ugyanennyibe, Mendl Schlag pediglen kóstált egy viselt barkent nadrágba, minden héten öt garasba régi számításban, ami duflára Medj és szükeszkor egy eszrogba, akit a dajentől vettem.

A bevételek is rubrikázva voltak. Búzáért ennyit kapott, bőrökért ennyit, borért, pálinkáért, gyolcsért ennyit. Összesen eleget.

Jegyzetül ezt írta ide:

— Mivelhogy nem muszály másnak is Tudnyi, hogy millen nagy volt én nállam az isten Aldása, hát az Számot nem írom ide, hanem az vastag ujam Körmével rovást csinyátam az szent Könyben, ahol még vagynak számlálva a hadviselő Férfijak számok szerint, ezrét száznak véve.

Némelyik esztendőben ez a bibliai szisztémájú könyvelés Simeon nemzetisége alá kívánta a rovást, amely nemzetség, amint tudva van, ötvenkilencezer és háromszáz főből állt, némelyik esztendőben az Aser nemzetség adta a végszámot, de néha úgy volt, hogy a száznak számított ezrek az egyik törzs, a tiznek számító százások a másik, az egyeseknek gondolt tizesek a harmadik törzs fejszáma után igazodtak. De hát a jó istennek elég világos volt ez a könyvelés, Null Alternek is, másnak meg nem muszály Tudnyi, hogy millen volt ő nálla az isten Aldása.

Aztán jöttek szép sorjában a kinnlevőségek. Ez így festett:

Zalmec Teppernél van ötven pengőm Interest nélkül.

Az hosszú bernátnál husz pengő, ez a nimand többet nem kap, mert Azóttá, hogy túllem pénct kapott, úgy köszön nekem, mintha én vónék a rasekol, amivel ruínálja az Jövömet, mert interessnek adja esztet a nad

tiszteletet és még úgy leszek beírva Odafent, mint egy nad uzsorás.

Itt aztán voltak egészen érthetetlen sorok is. Ilvenfélék:

— Egészen biztos Követelések:

1. Czartenak százhúzevigéjjen, egy Komaságért egy szerentséss Lebetegedés.

2. Czartenak százhúzevigéjjen egy másik komaságért egy Jó Esztendő.

3. Czartenak még egy komaságért száz boldogság.

4. Czartenak két rékliért, akit egy Mennyasszony-nak adott, meginlen tisz Pengőért, akit szintén ennek az Mennyasszonynak adott egy jó Őllés az Menyországban.

5. Czartenak egy beteglátogatásért, akit Én csináltam, egy garantált Hejj Chave, Szure, Ruffke, Lée és Ruchel mellett az Hetedik Menyországban.

Nem egészen biztos Követelések:

1. Az hosszú Bernát megénten gyött husz Pengőkért, attam neki, de Kilüktem az Köszönés miatt.

2. Nittelnacht kártyáztam, amikor is, Zalme Tepper egy menellel ütöte el az Jaszomat és Én Másnap megmontam neki, de nem ütötem Pofon.

Ilyen rendet tartott ez a Null Alter. Így már könnyen lehet mérleget csinálni. Most azt csinált. Meglapozta a harminc kalendáriumot, számot szám alá irt, aztán a fejét rázta:

— Czarte, — mondja az asszonynak, — idáig eljuttottam.

— Meddig?

— Hát idáig. Megvan az ötvenezer. Harminc esztendő után ennyi.

— Mondd, hogy borchesem. (Áldassék az Ur neve.)

— Mondom. De ha jól fölnczem, hát nem sokra mentem.

— Már miért nem? — csudálkozott Czarte. — Ötvenezer az egy summa. Abból megélünk.

Null Alter mosolygott, de nagyon mélabusan.

— Megélni, megélünk belőle. De meghalni abból legfőlebb csak egynek lehet.

Czarte puha kézzel szokta elsimitani az ura gondjait, most sem szerette az elborulását. Szavakat keresett, hogy megbátorítsa.

— Azt gondolod, Alter, csak neked elég?

Null Alter tiltakozott:

— Pont megfordítva. Csak neked elég. Én ugy álok, mint a kis ujjam.

Czarte az ura kisujját nézte aggodalmasan.

— Hát igaz, Alter, igaz? Te ugy állsz?

— Ugy.

— De miért, az istenért?

— Mert ott nagyon drága a belépőjegy. És mit csudálkozol, báránycám. Ott egy kicsit különb előadások vannak, mint Pesten az Operában. Az egy kórus, ami ott van. Tizezer szeraf, meg huszezer Kerub. És mink nem vagyunk millionáriusok.

— Elég jót tettél, hát majd beeresztenek.

— Amit csináltam, azt, azt teerted csináltam és a te javadra irtam.

Az asszony megrendült. Még a szive gyökere is reszketett a meghatottságtól és a szeme könybelábbadt. Hát ilyen ember ez az Alter, mindent csak az ő kedvéért csinált és mindent az ő javára irt. Azt a sok-sok művet, amiért mennyország jár. Mindent, mindent. Hát ez borzasztó. Mit ér majd odaát a nagy dicsőség, ha Alter, aki ugy áll, mint a kisujja, nem lesz vele. És Alter nem lesz vele, mert mindent az ő javára irt.

(Folytatjuk.)

PÁLYÁZATOK.

A győri aut. orth. izraelita hitközség nyugdíjaztatás folytán megüresedett „Samesz“ állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak magyar honosok, kik három elismert orthodox rabbtól „Schóchet ubódek“ képesítéssel bírnak. A megválasztottnak felesége a hitközségi „Mikvah“-t kezelni tartozik. A megválasztott oly fizetést fog élvezni, mely a szokásos mellékjövedelmeken és természetbeni lakáson kívül, biztos megélhetést fog nyújtani. Pályázatok az életkor és családi állapot megjelölésével mielőbb benyújtandók. Kelt Győrött, 1920 május 3-án. Schwarz Izidor, hitközségi elnök, Stern Adolf, hitközségi titkár.

A pásztói (Heves m.) aut. orth. izr. hitközség pályázatot hirdet az üresedésben levő metsző-előimádkozói állásra, ki egyszersmind a samesz teendőit, valamint az inkasszót és husfelügyeletet tartozik végezni. Fizetés külön személyes megállapodás szerint. Pályázóknak magyar állampolgársággal és 3 elismert orth. rabbtól nyert képesítéssel kell rendelkezniük. Próbaelőadásra csak meghívás után jelentkezhetnek, utiköltség csak a megválasztottnak térítettik meg. Pályázatok a családi körülmények feltüntetésével az alulírott elnökséghez intézendők. Wohl Sándor, elnök. Braun Pál, jegyző.

Alulírott imaház elnöksége kántori állást hirdet. A pályázótól megkívánatik vallásos előélet, kellemes jó hang. Pályázó okvetlenül kitűnő bal kaure legyen. Javadalmazás megegyezés szerint. Budapest, 1920 május hó. Józsefvárosi Izr. Imaház-Egyesület Budapest, Erdélyi-utca 19. Guttmann Ignác, elnök, Horváth Mihály, titkár.

A sárospataki aut. orth. izraelita hitközség a megüresedett sakter-előimádkozói állásra ezennel pályázatot hirdet. Fizetés a mai viszonyok figyelembe vételével megegyezés szerint, fél sechita és szokásos mellékjövedelemmel, valamint természetbeni lakással. Pályázatok, a magyar honosságot, családi állapotot és képesítést igazoló okmányok hiteles másolatai kapcsán, folyó év május hó 20-ig alulírott hitközségi elnökhöz nyújtandók be. Próbaelőadásra csak meghívottak bocsáthatnak és utiköltség csak megválasztottnak térítettik meg. Sárospatak, 1920. április 23. Knopfler Jenő hitközségi elnök, Klein Jenő hitk. h. jegyző.

A Mindszenti izr. hitközség (Csongrád megye) egy sóchet ubódek vekőre előimádkozót keres. Javadalmazás megbeszélés szerint. Pályázók családi körülményeiket jelző kérvényüket sürgősen küldjék be. Előjáróság.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tanulónak ajánlkozok cipésműhelybe egyetemi hallgató. Ajánlatokat tandíj és tanidő megjelölésével „Pálya“ jeligére Blockner hirdetőjébe, Semmelweis-utca 4. kér.

Tanoncul elhelyezném 4 polgárit végzett 2 fiamat oly jobb iparos vagy kereskedő cégnél, ahol rendes ellátásban is részesülhetnének és ahol a szombat és ünnepnapokat lehetőleg munka nélkül megtarthatnák. Spitzer Lázár Tapolca, Zala m.

Előkelő családból intelligens, szép, házias unokahugom részére orthodox férjet keresek 100.000, esetleg megállapodás szerinti hozománnyal. Benősülésről is lehet szó. Szíves bizalomteljes sorok „Thora vederecherez“ jeligén a hirdetésosztályhoz kéretnek.

Műgyetemi hallgató vizsgákra, érettségire sikerrel készít elő. Leveleket „Több évi gyakorlat“ jeligére a hirdetési osztályhoz kér.

14—16 éves, egészséges, jól nevelt árvaleány vidéki kis családnál könnyű házimunkára, jó bánásmód, jó ellátás és megfelelő fizetéssel azonnal felvétetik. Ajánlatokat Halmos Miksa, Kaposvár címre kérek.

Házvezetőnők, házikisasszonyok ajánlkozhatnak, Rákóczi-ut 53. Házvezetőnők irodája.

Jó bizonyítványu szakácsnő jó fizetéssel felvétetik. Arányi, Ujpest, Lőrinc-utca 7.

Háboruban megvakult rokkant, mindennemű irodai cikkek, nyomtatványok és üzleti könyvek szállításával foglalkozik. Cim: Ifj. Székely Oszkár, V., Alkotmány-utca 4.

Szerény, pedáns nő 1—2 gyermek mellé bonnenak vagy házvezetőnőnek uriházhoz ajánlkozok. Szíves megkeresés R. M., VII., Kazinczy-utca 12. I. em. 21.

Fényképezőgépeket állandóan vesz, elad, cserél

Fotóantikoár, Budapest, Rákóczi-ut 64. (az udvarban).
Telefon: "József" 111-37.

Hajmunkák és rituális parókák

modern elsőrangú kivitelben, a legújabb modellek szerint készülnek.

Ondolálás, hajmosás. Legfinomabb sampon.

Beloárosi női fodrászterem

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 27. szám.
(Piaristák épülete). — Telefonszám: 88-68.

Mosasson

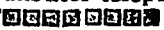
Diana gőzmosógép és fehérneműkölcsönző r.-k.-nál, újonnan átalakítva. Új vezetés.
József-utca 52. Telefon: József 25-80.

Telefonhívásra kocsit küldünk.

Fiókok: II., Zsigmond-utca 9.
VII., Csengery-utca 1.

8 nap alatt szállít!

IRÓGEPET

azonnal szállít, becsérél, szakszerűen javít Eckstein Gyula írógép és íródabutor-telepe. Budapest, IV., Páris-utca 1. l. em. Telefon: 126-06.

Veszünk: állandóan füstölő kénsvat, indigót és használt kis, szegletes kékitős üvegeket 3 féle nagyságban, darabonként K 1.50 (100 darabért érte küldünk).

Ajánlunk: tucat kékitőt, kékitő esszenciát, kittet, olajfestéket és színes zománcot.

Fischer József és Társa

festékkereskedők, Budapest, VIII., Práter-utca 33.
Telefonszám: József 14-00.

Törv. védve

„FOTÓ”

... fényképezési szaküzlet ...
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 80.
Eladás nagyban és kicsinyben

ZSÁKOK

malom- és ipari célra legolcsóbban beszerezhetők

FLEINER JENŐ ÉS TÁRSA cégnél

V., Porozel Mór-utca 4. szám. ■ ■ ■ Telefonszám: 119-76.

Mindennemű zsákokat ajánl

FREUD HENRIK zsákkereskedő, Budapest, V., Géza-utca 5.

SIRKÖVEK

LÖWY J.-néi BUDÁN,
II., Fő-utca 88. (Saját házában.)
Telefon: 146-99.

Fájós lábakra készít cipőket

GERŐ ADOLF FIA Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.

Hamisfogakat

Diszlárgyakat, platina, arany- és ezüst-törredékeket
drágán vesznek!

GROSS ANTAL József-körül 23. sz. lételemelet 1.

Patkány-, egér-

Ratin Laboratorium
Bpest, Rottenbiller-u. 30.

Irtó-bacillus: Ratin legbiztosabb irtószer. ◀ Prospektus ingyen! ▶

Bélyegválasztékot

biztosíték vagy prima referenciák mellett küld

PÁTKAI JENŐ bélyegáruháza Budapest, VII., Rákóczi-ut 14.

Bélyeggyűjtemények és ivbélyegek vétele a legmagasabb árban.
Érdeklődésnél válaszbélyeg. Árjegyzék ingyen.

SALZER J.

Kreppapír- abronca és szalvétagyár
Budapest, Ferencz József-rakpart
15. szám. Telefon: József 101-30.

Mielőtt rendelne,

fűszer, gyarmatáru, déli-
gyümölcsöt és gyertyát,
kérjen árjegyzéket

STEIN BERNÁT cégnél, Vidékre postacsomagokban
Budapest, IX., Ráday-utca 9. is szállít utánvét mellett.

Brilliánsokat,

gyöngyöket, platinát,
használt ékszereket

mindenkinél drágábban vesz SZÉKELY EMIL
ékszerüzlete, VI., Király-utca 51. sz. Teréz-tem-
plommal szemben. Telefonszám: József 105-35.

Táblaüveg,

ornament tükörkeret, lécz, gyémánt és üvegra-
gasz legjutányosabban kapható Ifj. WEISS GYULA
táblaüvegnagykereskedőnél, BUDAPEST, V., Va-
dász-utca 29. Tel. 44-19. Sürgőnyclm: Weiss 4419.

Olvassa a napilapokban

Zafir Soma kefenagykereskedő apróhirdetéseit. :: Telefon 13-65.

Szönyegeket

régi rongyosokat is, a legmagasabb árakon vesz
vagy cserél Tuduk Tivadar szőnyegjavító és
tisztítótelepe. Dálnok-utca 12/a. Telefon 46-68.

Zsákok és ponyvát,

új és használt állapotban, vesz és
elad Klein Sándor, Budapest,
VI., Eötvös-u. 8. Telefon: 81-18.

Templomi aranyhímzéseket,

proches tóráköppent, díszszáló-
kat stb. készít művészies kivitelben

Herz Emma aranyhímzőműterme. Kossuth Lajos-u. 3. Telefon 81-86.

Szönyegeit

adja megóvásra és pormentesítésre
a VACUUM és SULFID váll r.-t.-nak
VI., Dálnok-utca 11. sz. — Telefon: 4-91.

BRILLIÁNST,

aranyat, ezüstöt legmagasabb napi árban
vesz: Schiller, Kecskeméti-utca 11. szám.

Markovits Mór

épületűveges.

Budapest, VII., Kazinczy-utca 14. sz. Elvállal mindennemű
űvegezési munkálatokat.

RNDÓ ÉS TÁRSA

ostoráru, bőrszifj és niirnbergi áru
nagykereskedése

Budapest, V., Zrínyi-utca 1. (Gresham-palota.)